Vuosikertomus 2020

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ EHYT RY

Tekstit: Hertta Kaukonen, Helinä Kujala ja EHYT ry
Graafinen suunnittelu: Sanna Pyykkö / Sopiva Design
Kuvitus: Kaisa Pasanen / Carnivore Oy
Valokuvat: Muttaqi Khan, Jaakko Lukumaa, Petteri Mäkelä, Petri Purovaara,
Jukka Rapo, EHYT ry ja kuvapankit (Rodeo, Shutterstock ja Pixabay)

Sisällys

Toiminnanjohtajan esipuhe....4

Uudet verkkosivut....5

Julkaisut....6

LAPSET JA NUORET....7
- Koulut ja oppilaitokset 8
- Digipelaaminen 9
- Nikotiinihanke 10
- Kannabis 11
- Kupla-hanke 12
- Monikulttuurisuus 13
- Osaamiskeskus 14
- Erityistä tukea tarvitsevat nuoret 15
- Muruset 16
- Muut 17
- Nuoret-osaston tunnuslukuja 18

AIKUISET....20
- Aikuiset työelämässä 21
- Rahapelaaminen 22
- EHYTin kohtaamispaikat 23
- Päihdeneuvonta 24
- Päihdeasiamiestoiminta 25
- Aikuiset-osaston tunnuslukuja 26

ALUE- JA JÄRJESTÖTOIMINTA....28
- Aluetoiminta 29
- Järjestötoiminta 30
- Vapaaehtoistoiminta 31
- Alue- ja järjestötoiminnan tunnuslukuja 32

VIESTINTÄ JA JÄRJESTÖVERKOSTO....34
- Vaikuttamistyö 35
- Viestintä 36
- Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto 37
- Muut 38
- Viestinnän ja vaikuttamistyön tunnuslukuja 40

HENKILÖSTÖ JA TALOUS....42
- Henkilöstö 43
- Talous 44

LIITTEET....50

Toiminnanjohtajan esipuhe

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry toimii päihde- ja pelihaittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasoilla. Kansalais- ja asiantuntijajärjestönä EHYTin työ ulottuu lapsista ja nuorista työ- ja eläkeikäisiin. Toiminnassa pyritään huomioimaan päihde- ja pelihaittojen ehkäisy laajasti, mikä tarkoittaa vaikuttamista myös haittojen taustalla oleviin yhteiskunnallisiin tekijöihin kuten huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen.

Vuosi 2020 jää historiaan koronaviruksen aiheuttaman maailmanlaajuisen pandemian myötä. Kulunut vuosi oli haastava, mutta osoitti, että EHYTin henkilöstöltä löytyy erityistä joustavuutta, osaamista, luovuutta ja kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin. Muokkasimme nopealla aikataululla työ- ja toimintamalleja vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Maaliskuussa EHYTissä siirryttiin etätöihin, kohtaavaa työtä rajoitettiin ja koulutuksia ryhdyttiin siirtämään verkkoon.

Tässä vuosikertomuksessa kuvataan vuoden 2020 toimintaa EHYTin eri osastojen ja yksiköiden kautta. Lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa toteutettiin koulujen ja oppilaitosten päihdekasvatuksen lisäksi eri teemoihin keskittyneissä hankkeissa. Vuoden aikana julkisuudessa keskusteltiin erityisesti kannabiksesta ja nuuskasta. EHYTin kannabishanke sai näkyvyyttä ja tuotti puheeksioton välineitä ammattilaisille. Muruset-verkkomummolassa näkyi lasten ja nuorten yhteydenottojen lisääntyminen. Toimintaan saatiin uusia vapaaehtoisia ja päivystysaikoja lisättiin.

Aikuisille suunnattujen päihteettömien Elokolo-kohtaamispaikkojen aukioloa jouduttiin rajaamaan koronatilanteen vuoksi. Elokolojen kävijöille vuosi oli haastava, mutta myös opettavainen. Yhteyttä kävijöihin pidettiin myös keväällä kohtaamispaikkojen kiinniolon aikana puhelimitse ja mahdollisuuksien mukaan verkossa. Loppuvuoden aikana Elokoloille toteutettiin varainhankintakampanja, jonka ansiosta pystyttiin jakamaan jouluisia ruokakasseja apua tarvitseville.

Koronaepidemia lisäsi keskusteluavun tarvetta, joka näkyi EHYTin maksuttomassa ja ympärivuorokautisessa Päihdeneuvonnassa, jonka puhelumäärät lisääntyivät kolmanneksella edellisvuodesta. Päihdeneuvontaan soittaneista 85 prosenttia kertoi saaneensa keskusteluista apua.

Rahapelaamiseen liittyvä julkinen keskustelu jatkui ja sitä vauhditti syksyllä käynnistynyt arpajaislain uudistustyö. EHYT toi lakiuudistukseen liittyvissä kuulemisissa ja lausunnoissa esiin rahapelihaittojen pitkäjänteisen ja laaja-alaisen ehkäisyn tärkeyttä. Pelihaittojen ehkäisy on koko yhteiskunnan läpäisevää työtä, johon tarvitaan mukaan valtio, kunnat, järjestöt ja peliyhtiö.

EHYTin alue- ja järjestötoiminnassa tuotettiin uutta materiaalia ja järjestettiin aiempaa enemmän koulutuksia verkkoyhteyksien avulla. Ammattilaisille, läheisille ja vapaaehtoisille suunnatut verkkokoulutukset tavoittivat hyvin myös uusia osallistujia EHYTin toiminnan piiriin.

Järjestömme uudistetut ja entistä monipuolisemmat verkkosivut avattiin kesäkuussa. Loppuvuoden aikana verkkosivut keräsivät puolet enemmän kävijöitä kuin edellisvuosina. Erityisesti kiitosta uusista sivuista saatiin ammattilaisilta, jotka hyödyntävät aktiivisesti sivujen tietoa työssään.

EHYTin historian kolmas edustajakokous järjestettiin lokakuussa etäkokouksena. Kokouksessa hyväksyttiin järjestön uusi strategia ja pitkän aikavälin suunnitelma sekä valittiin uusi valtuusto.

Yhteiskunnassa on tällä hetkellä käynnissä useita rakenneuudistuksia ja muutoksia, jotka vaikuttavat järjestöjen toimintaan tulevaisuudessa. Samanaikaisesti käynnissä oleva koronakriisi aiheuttaa pitkäaikaisia kielteisiä sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia.

Sosiaalinen eristäytyminen ja yksinäisyys lisäävät kansalaisten haavoittuvuutta. Vaarana on päihdehaittojen yhä voimakkaampi polarisoituminen eri väestöryhmien välillä. On selvää, että monimuotoiselle ehkäisevälle päihdetyölle tulee olemaan merkittävää tarvetta myös tulevaisuudessa.

Juha Mikkonen
Toiminnanjohtaja
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Verkkosivu-uudistus

ehyt.fi

Kävijämäärät kasvoivat

49%

edellisestä vuodesta, ja loka-joulukuu 2020 (Q4) oli ennätyskvartaali.

Sivustouudistus saa kiitosta:

92%

pitää sitä onnistuneena.

Ehyt.fin uutishuoneen eli artikkeleiden, tiedotteiden, blogien ja videoiden määrä nousi yhteensä

28 prosentilla

vuonna 2020 vuoteen 2019 verrattuna.

Uutishuonejutuista suosituimpia ovat olleet:

- *Maustamiskortit vesittivät tiukentuneen tupakkalain*
- *Uusi tupakaton tuotesarja nuuska-kauppiaan hyllyssä – mistä on kyse?*
- *Viiniharrastus vai -riippuvuus? Mistä tietää, milloin alkoholi on ongelma?*

Tietoa ja tukea sisältävien artikkeleiden (ns. pilariartikkeli) **hakukonekäynnit kasvoivat**

154 prosentilla

Q4:n aikana 2020.

Suosituimmat sivut olivat:

- *Kannabis (2129 hakukone-klikkiä)*
- *Mitä jos oma lapsi käyttää kannabista?*
- *Nuoret ja alkoholi – mitä kasvattajan on syytä tietää? (604)*
- *Alkoholinkäytön vähentäminen – miten pääsen alkuun? (548)*

Verkkosivustokyselyssä 2020 ilmaistu tyytyväisyys sivustoa kohtaan on lisääntynyt

20 prosentilla

verrattuna 2019 kyselyyn.

Strategia uudistettiin

Uusi strategia hyväksyttiin EHYTin edustajakokouksessa syksyllä 2020. Strategialla ja siihen liittyvällä pitkän aikavälin toimintasuunnitelmalla (PTS) ohjataan toimintaa keskeisiin päihdehaittoja ehkäiseviin toimenpiteisiin. Strategian valmistelussa kuultiin laajasti sidosryhmiä, jäsenyhdistyksiä, henkilöstöä, hallitusta ja valtuustoa.

Visio:

Elämäniloa ja hyvinvointia ilman päihde- ja pelihaittoja.

Toiminta-ajatus:

Kansalais- ja asiantuntijajärjestönä ehkäisemme ja vähennämme päihde- ja pelihaittoja. Tuemme yhteisöjen ja yksilöiden hyvinvointia. Vahvistamme sosiaalisesti kestävää kehitystä. Olemme aktiivinen yhteiskunnallinen vaikuttaja.

Arvot:

Yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja asiantuntijuus.

Toiminnan kolme strategista päälinjaa:

1. Tuemme yksilöiden sekä yhteisöjen hyvinvointia edistäviä voimavaroja ja valintoja. Otamme huomioon erilaiset elämäntilanteet ja lähtökohdat.
2. Muokkaamme ihmisten jokapäiväisiä elinympäristöjä ja yhteiskunnan rakenteita sellaisiksi, että päihde- ja pelihaittoja koetaan mahdollisimman vähän.
3. Ehkäisevällä päihdetyöllä on vahvat rakenteet, osaava ammattikunta ja se pohjaa osoitetusti vaikuttaviin työtapoihin.

Alkoholi ja kestävä kehitys

Miten alkoholi hidastaa tai estää YK:n seitsemäntoista kestävän kehityksen tavoitteen toteutumista? Alkoholi ja kestävä kehitys -raportti syventyy moniin alkoholinkäyttöön liittyviin aiheisiin.

EHYT Järjestö -lehti

Jäsenjärjestöille ja vapaaehtoisille tarkoitettu lehti ilmestyi neljä kertaa vuoden aikana.

Pelikasvattajan käsikirja 2 julkaistiin

Pelikulttuuri on muuttunut viimeisten vuosien aikana ja pelikasvatuksesta on tullut aiempaa tavoitteellisempaa. Uudessa kirjassa kymmenet pelitutkimuksen, -kasvatuksen ja -alan asiantuntijat kertovat siitä, mitä pelaamiseen liittyy juuri nyt!

Äntligen har den populära handboken “Pelikasvattajan käsikirja 2” översatts till svenska!

Boken ger grundläggande information om spelrelaterade fenomen, erfarenheter och forskningsdata. Målsättningen är att minska på fördomar och felaktiga uppfattningar som ofta kopplas till digitalt spelande.

LAPSET JA NUORET

Koulutyötä koronan varjossa

Koulujen arki mullistui viime vuonna koronapandemian vuoksi, mikä vaikutti myös EHYTin kouluissa ja oppilaitoksissa tekemään päihde- ja pelikasvatustyöhön. Miten vuodesta selvittiin?

Valtaosa kouluista ja oppilaitoksista siirtyi etäopetukseen keväällä 2020. EHYTin koulutyön yksikkö oli uuden edessä: viedäkö päihde- ja pelikasvatuksen oppitunnit verkkoon, vai sopeutuako tilanteeseen muulla tavoin?

– Harkinnan jälkeen päädyimme siihen, että emme ala pitää oppilaille suunnattuja oppitunteja etänä. Sen sijaan vanhempainiltoja ja henkilöstölle suunnattuja tilaisuuksia voimme pitää webinaareina, kertoo koulutyön päällikkö **Päivi Christensen**.

Koulutyön tiimi alkoi työstää etäopetukseen soveltuvaa materiaalia, jota voi hyödyntää myös lähiopetuksessa. Opettajille laadittiin oppaita ja PowerPoint-esityksiä, joiden avulla heidän on mahdollista pitää oppitunteja itse. Teemoina ovat nikotiinituotteet, alkoholi ja kannabis.

Syksyllä, kun koulut suureksi osaksi taas aukesivat, käynnistyivät myös EHYTin kasvokkaiset koulutukset. Lopulta vuoden aikana järjestö sai toteutettua lähes 70 prosenttia kohtaavasta koulu- ja oppilaitostyöstään.

– Olemme olleet siitä iloisia ja tyytyväisiä. Vuosi oli melkoista selviytymistä ja vaati paljon työtä, viestintää ja koordinointia. Onneksi porukkamme on erittäin ammattitaitoista ja kehitysmyönteistä, Christensen sanoo.

Hubusta hyvää palautetta

Yksi EHYTin koulutuskokonaisuus on Hubu®, johon kuuluvat päihdekasvatustunnit yläkoulun oppilaille, henkilöstön infotilaisuus ja vanhempainilta. Esimerkiksi järvenpääläisessä Kartanon koulussa on kokemusta konseptista. Kaupungissa toimiva vanhempainverkosto on järjestänyt Hubu-oppitunteja paikallisille kahdeksasluokkalaisille jo vuosien ajan.

– Olemme olleet hyvin tyytyväisiä tähän tapaan tehdä päihdekasvatusta. Oppilailta on tullut ainoastaan hyvää palautetta, ja he ovat kokeneet opetuksen mielenkiintoiseksi ja tärkeäksi, sanoo koulun rehtori **Helinä Perttu**.

Syksyn kuluessa pandemiatilanne tiukentui, ja Kartanon koulun oli peruttava marraskuulle tilattu koulutus. Pertusta on ymmärrettävää, että se ei kovin helposti taivu esimerkiksi Teams-opetukseksi.

Ne EHYTin lähikoulutukset, jotka saatiin pidettyä syksyn aikana, hoidettiin maskeja käyttäen, kunkin koulun turvaohjeiden mukaisesti.

Vanhempainiltoja verkossa

Päihdekasvatus voisi Päivi Christensenin mielestä näkyä nykyistä selkeämmin koulujen vuosisuunnitelmassa. Tavoitteena on vaikuttaa nuorten arvoihin ja asenteisiin sekä tukea elämän tasapainon myönteistä kehittymistä itsetuntoa, vuorovaikutustaitoja, kriittistä ajattelua, vastuunottoa sekä tietoja ja taitoja vahvistamalla.

– Kolmas sektori pystyy todella paljon tukemaan koulujen päihde- ja pelikasvatusta.

Samaa mieltä on rehtori Perttu.

– Pidän erittäin hyvänä sitä, että saamme ulkopuolisia asiantuntijoita tuomaan päihde- ja pelikasvatusta koulun oman opetuksen rinnalle. Näillä alueilla tapahtuu kovasti muutoksia, ja asiantuntijat ovat usein kouluja paremmin tietoisia trendeistä.

Tietoa on tärkeää tarjota myös vanhemmille. Se onnistuu melko sujuvasti etänäkin, minkä korona-aika on osoittanut.

– Olemme pitäneet vanhempainiltoja Teamsissa niin, että vastuu järjestämisestä ja teknisestä tuesta on kouluilla. Näen, että tämä on tulevaisuutta – vanhempi voi osallistua tilaisuuteen joustavasti vaikka ruokaa laittaessaan tai lapsia harrastuksiin viedessään, Christensen toteaa.

LäksyHelppi auttoi kotikoululaisia

Kun koulut siirtyivät etäopetukseen, se aiheutti huolta nuorten syrjäytymisriskistä. Yksi haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä on maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret, joiden vanhemmilla ei ole esimerkiksi riittävää suomen kielen taitoa koulunkäynnin tukemiseen kotona. Siksi EHYTin Hadiya-hanke järjesti toukokuussa 32 LäksyHelppi-verkkotuokiota somalin ja arabian kielillä.

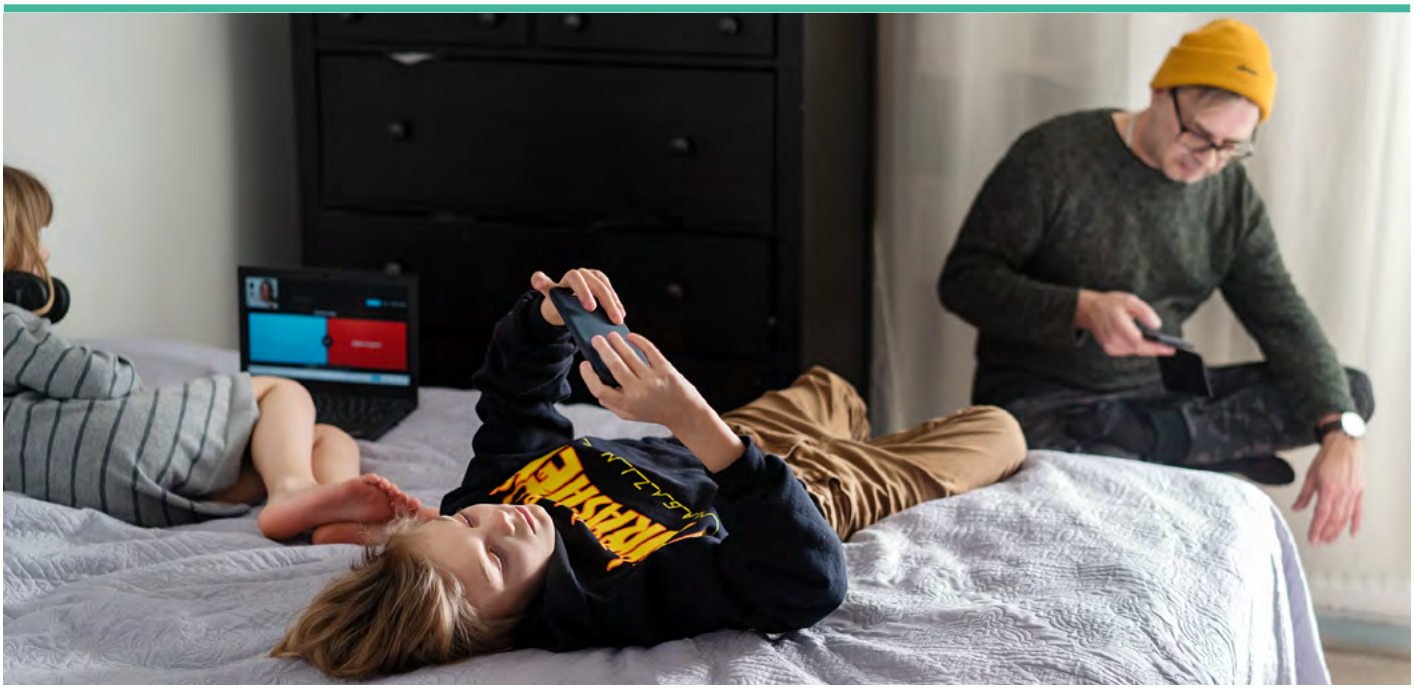

Perheiden peliaika lisääntyi

Suomalaiset pelasivat pandemiavuonna aikaisempaa enemmän sekä oppimis- että viihdepelejä. EHYTin asiantuntijat kohtasivat ammattilaisia ja vanhempia etänä verkkovanhempainilloissa ja -koulutuksissa.

Koronan aiheuttamat poikkeusolot lisäsivät suomalaisten pelaamista vuonna 2020. Sekä perinteisten että digitaalisten pelien pelaaminen lisääntyi selvästi poikkeusvuonna.

– Erityisesti kortti- sekä lauta- ja seurapelit ovat lisänneet suosiotaan, mikä viittaa siihen, että perheissä pelataan aiempaa enemmän yhdessä. Se on positiivista, EHYTin koulutussuunnittelija **Aino Harvola** sanoo.

Samaa mieltä on EHYTin Spelkunskap-hankkeen projektipäällikkö **Annukka Såltin**.

– Pelatessa yleensä keskustellaan paljon, ja se on tärkeä osa pelaamista, Såltin lisää.

Nuorin ikäryhmä, 10–19-vuotiaat, on koko väestön aktiivisin pelaajaryhmä ja aktiivisuus on lisääntynyt entisestään niin viihde- kuin oppimispeleissäkin.

Osa lisääntyneestä oppimispelien pelaamisesta on voinut kuulua etäkoulutehtäviin. Toisaalta myös ongelmat ovat lisääntyneet.

– Nuorilla tilanteeseen vaikuttavat sulut. Pelaaminen voi olla nyt ainut harrastus, joka nuorella on enää jäljellä. Pelaaminen on myös merkittävä sosiaalisen kanssakäymisen muoto, kun lähikontakteja on muuten rajoitettu, toteaa Harvola.

Monet liikuntaharrastukset ovat olleet tauolla. Siksi lasten ja nuorten lisääntynyt peliaika voi aiheuttaa vanhemmissa huolta passivoitumisesta.

– Säännölliset tauot ja kehon hoitaminen liikunnalla ovat pelaajalle normaalitilanteessakin välttämättömiä. Kyse ei ole pelkästään siitä, paljonko peleihin käytetään aikaa, vaan kokonaisvaltaisesta itsestään huolehtimisesta, muistuttaa Harvola.

Positiivista palautetta etäkoulutuksista

Poikkeusolot muuttivat myös EHYTin omaa pelikasvatustoimintaa vuonna 2020. Kouluttajat eivät päässeet vierailemaan normaalisti kouluissa, ja oppitunteja pidettiin vähemmän. Silti ammattilaisille ja vanhemmille on järjestetty koulutuksia aiempaa enemmän. Myös varhaiskasvatuksen puolelle suunnatuista ammattikoulutuksista kiinnostuttiin.

– Verkkomuotoisten koulutusten toteuttaminen on keskeinen kehityskohde meillä nyt, kun emme tiedä, kauanko koronatilanne jatkuu. Vuoden aikana olemme onnistuneet toteuttamaan erilaisia verkkokoulutuksia yhteistyössä koulujen, vanhempainyhdistysten ja esimerkiksi avin kanssa. Palaute on ollut mielettömän positiivista, Harvola sanoo hymyillen.

Etävanhempainillat ovat keränneet positiivista palautetta muun muassa siksi, että niihin on helppo osallistua. Lapset ovat voineet olla mukana seuraamassa iltaa, ja keskustelu pelaamisesta on voinut jatkua vanhempainillan jälkeen kotona.

Koulutusten lisäksi EHYT on koronavuonna kehittänyt oppituntipaketteja sekä julkaissut muuta materiaalia oppilaitosten ja kotien käyttöön. Suurin työ ruotsinkielisen pelikasvatuksen puolella on ollut Spelfostrarens handbok 2 -kirjan julkaiseminen.

– Pelikasvatustyön tarve ei ole vähentynyt, vaikka työtavat ovatkin nyt erilaisia. Ihmiset kaipaavat apua ja neuvoja korona-arkeen, Harvola toteaa.

Nuoret 10—19-vuotiaat pelaavat keskimäärin kuusi viikkotuntia enemmän kuin kaksi vuotta sitten. Alle kaksikymppisistä 48,4 prosenttia ja kaksikymppisistä 42,2 prosenttia kokee pelaamisensa lisääntyneen. Lähde: Pelaajabarometri 2020

Nuuskakoukku herätteli nuoria

Vaikka nuuskan myynti on kielletty Suomessa, sen käyttö on nuorilla lisääntynyt kymmenen viime vuoden aikana. Nuuskakoukku-kampanja toi esiin nuorille ja aikuisille, mitä ilmiön taakse kätkeytyy.

"Suomalaiset eivät pidä normaalista nuuskasta vaan vahvemmasta nuuskasta, joka on laadultaan huonompaa", sanoo tukholmalainen kioskikauppias Denssin jäljillä -minidokumentissa.

Nuuskakoukku-viestintäkampanjassa tehty minidokumentti kertoo siitä, miten hyvin Ruotsissa tunnetaan Suomessa nuuskamerkeistä näkyvin Oden´s eli "Denssi". Videota tehdessä ilmeni, että kyseistä tuotetta käyvät naapurimaassa ostamassa vain suomalaiset.

– Videon pointtina oli avata silmiä ja herätellä siihen, että täällä monelle nuorelle tuttu tuote on aika huonoa tavaraa, jossa lisäksi on korkea nikotiinipitoisuus, kertoo EHYTin mediasuunnittelija **Sebastian Östman**.

Aihe sai medianäkyvyyttä

Nuuskakoukku-kampanja kuului osana vuonna 2020 päättyneeseen Nikotiinihankkeeseen, jonka tavoitteena oli ehkäistä ja vähentää nuorten nuuskan käyttöä ja välitystä. Kampanjalla haluttiin lisätä yläkouluikäisten nuorten kriittistä suhtautumista nuuskamyönteisiä viestejä kohtaan. Toinen tavoite oli parantaa vanhempien ja opettajien nuuskatietämystä ja valmiuksia puuttua nuorten nuuskan käyttöön.

– Kampanja onnistui herättämään huomiota ja synnyttämään keskustelua. Media tarttui aiheeseen, ja se sai myös paljon somenäkyvyyttä, kertoo nikotiinittomuuden asiantuntija **Katri Saarela** EHYTistä.

Denssin jäljellä -minidokumentti nousi järjestön Bueno Talk -kanavan katsotuimmaksi videoksi. Myös Iltalehti TV julkaisi videon omalla alustallaan, ja aihetta käsiteltiin lähes kaikissa Suomen päämedioissa. Nuorille suunnattiin myös kolme muuta kahden viikon kampanjajaksoa, joissa käsiteltiin muun muassa nuuskateollisuuden taktiikoita, nikotiiniriippuvuutta ja nuuskan ympäristövaikutuksia.

Piilomarkkinointia vastaan

Nuuskan myynti, välitys ja luovutus on Suomessa kielletty. Siihen nähden merkkejä nuuskan käytöstä näkyy huomattavan paljon esimerkiksi oppilaitoksissa.

Kampanjan viestien suunnitteluun osallistui yläkouluikäisiä nuoria, joiden mukaan opettajat saattavat suhtautua nuuskan käyttöön kouluissa hyvin vaihtelevasti: jotkut puuttuvat siihen, ja toiset katsovat sitä läpi sormien.

– Kouluissa pitäisi laatia puuttumiseen selkeät säännöt ja ohjeet, joita kaikkien olisi helppo noudattaa aina opettajista vahtimestareihin ja siivoojiin asti, Saarela toteaa.

Opettajille ja vanhemmille suunnatusta kampanjamateriaalista erityisen hyvän vastaanoton sai video, jolla poliisi kertoo lain antamista mahdollisuuksista puuttua nuuskan hallussapitoon ja käyttöön. Tärkeäksi aiheeksi koko kampanjassa nousivat myös tupakkateollisuuden markkinointikikat.

Nuuskamyönteiseen piilomarkkinointiin on helppo törmätä nuorten suosimilla kanavilla. Osa nuorista myös antaa ilmaisen panoksensa markkinointiin levittämällä ympäristöönsä nuuskarasiasta helposti irrotettavia tarroja – kuten tuotteen valmistaja oletettavasti toivookin.

– Onpa kyllä fiksua ja kieroa, kuului eräs kommentti, kun nuorten kanssa keskusteltiin markkinointikeinoista. Siitä sai alkunsa myös kampanjassa nähty hashtag #fiksuajakieroa, Saarela mainitsee.

Tupakkaviljelmien tieltä kaadetaan vuosittain noin 200 000 hehtaaria trooppista metsää. Tämä ja muuta aiheeseen liittyvää tietoa löytyy osoitteesta nuuskakoukku.fi.

Paljon puhetta kannabiksesta

Kannabis on puheenaihe, joka kiinnostaa, herättää tunteita ja nostaa kysymyksiä. EHYT on vastannut kasvavaan tiedon tarpeeseen muun muassa kehittämällä työkaluja nuorten kannabiksen käytön ehkäisyyn.

Mitä jos oma lapsi käyttää kannabista?

Kysymys askarruttaa nykyvanhempia, mikä näkyy myös EHYTin verkkosivuilla. Aihetta käsittelevä artikkeli sai vuonna 2020 eniten kävijöitä sivustolla, joka tarjoaa tukea eri elämäntilanteisiin. Myös yleinen tieto kannabiksesta ja sen haittojen ehkäisystä on kysyttyä verkkosisältöä.

EHYTin asiantuntija **Kim Kannussaari** näkee kiinnostukseen useita syitä. Ensinnäkin kannabis on Suomessa melko uusi asia, johon kuitenkin entistä useampi törmää. Toiseksi kyse on huumausaineeksi luokitellusta aineesta, jonka osa valtioista on laillistanut. Aihe kirvoittaa monenlaisia mielipiteitä ja ristiriitojakin.

– Päihteeseen liittyy aina subjektiivisia kokemuksia, jotka ovat käyttäjälle itselleen totta. Usein näistä kokemuksista tuodaan esiin vain positiiviset asiat, kun taas tutkimus edustaa neutraalimpaa näkökulmaa, Kannussaari sanoo.

Työkaluja ammattilaisille

EHYT toteutti YAD ry:n kanssa Kannabisinterventio nuorille kannabiksen käyttäjille -hankkeen vuosina 2018–2020. ESR-rahoitteisessa hankkeessa koulutettiin nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia, kuten terveydenhoitajia, kuraattoreita sekä sosiaali- ja nuorisotyöntekijöitä.

Miten kannabiksen käytön voi tunnistaa, oli Kannussaaren mukaan usein vakiokysymys oppilaitosten koulutustilaisuuksissa.

– Mitään yleistä listaa käytön tunnusmerkeistä ei voi antaa, koska se stigmatisoisi laajan joukon ihmisiä. Sen sijaan tunnistamista voi edistää vuorovaikutuksen kautta. Kyse on siitä, että tunnetaan opiskelijat, ollaan säännöllisessä kontaktissa heihin ja keskustellaan asioista ennakoiden.

Hankkeessa kehitetyt työkalut, KASVI-interventiomalli, sekä podcastit ja muu materiaali saivat arviointitutkimuksen perusteella erittäin hyvän vastaanoton.

– Hanke osui oikeaan saumaan. Työkalujen lisäksi halusimme lisätä tietoa ja nostaa esiin esimerkiksi lastensuojeluun liittyviä näkökulmia. Keskiössä oli kuitenkin se, miten ammattilaiset pystyisivät entistä paremmin auttamaan nuoria, jotka ovat kokeilleet kannabista tai käyttävät sitä.

Aihe esillä mediassakin

Kannabis on kiinnostanut myös mediaa. Kannussaari on kommentoinut aihetta useita kertoja lehdissä, televisiossa ja radiossa – viime syksynä iltapäivälehden urheilusivuillakin.

– Kommentoin sitä, kun NHL-pelaajien kerrottiin käyttäneen kannabista rentoutumiseen pudotuspelikuplassa. Enpä kyllä olisi uskonut, että pääsen antamaan asiantuntijalausuntoa urheilusivuille, hän naurahtaa.

Kannussaari arvioi kiinnostuksen aihepiiriä kohtaan jatkuvan. EHYT aikoo edelleen tuoda esiin tutkimukseen perustuvaa tietoa, monipuolisia näkökulmia ja mahdollisesti saada entistä enemmän kuuluviin nuorten ääntä.

– Uskon pitkäjänteiseen, johdonmukaiseen ja rauhalliseen tapaan kommunikoida ihmisten kanssa. Tähtäimen kärkenä on ehkäistä nuorten kannabiksen käytön aloittamista. Lisäksi tarjoamme välineitä myös käytön lopettamiseen ja – jos lopettaminen ei ole mahdollista – haittojen minimoimiseen.

Entä minkä neuvon Kannussaari antaisi sille verkosta tietoa etsivälle vanhemmalle, jota kannabis huolettaa?

– Kehotan aina vanhempia miettimään tilannetta jo ennakolta: mitä meidän perheessämme tapahtuisi, jos saisimme tietää lapsen käyttävän kannabista? Kun asioita selvittää etukäteen, se helpottaa myös niihin suhtautumista.

Kannabis on Suomessa yleisimmin kokeiltu tai käytetty huume. Vuonna 2018 sitä raportoi kokeilleensa 24 % suomalaisista. Nuorista 25–34-vuotiaista aikuista lähes puolet kertoi joskus käyttäneensä kannabista. (Päihdetutkimus, THL 2020)

Kuplasta eväitä yhteisöllisyyteen

Kuinka tukea opiskelijoiden ryhmäytymistä? Miten järjestää tapahtumia, joihin kaikkien on helppo osallistua? Kupla-hanke antoi eväitä korkeakouluopiskelijoiden päihdekulttuurin uudistamiseen.

"Tärkeintä, mitä opin, oli se, että tuutorina voi olla monella tapaa muiden opiskelijoiden tukena ja näyttää esimerkkiä opiskelujen alussa. Sain myös hyvää tietoa siitä, mihin voi olla yhteydessä, jos jollakin opiskelutoverilla on ongelmia mielenterveyden tai päihteiden kanssa."

Näin kuvailee opiskelija, joka osallistui korkeakouluopiskelijoiden tuutoreiden Kupla-koulutukseen viime keväänä. EHYTin järjestämä koulutus oli osa KUPLA – Opiskelijat päihdekulttuurin uudistajana -hanketta, joka oli käynnissä vuosina 2018–2020.

Hankkeen tavoitteena oli tukea korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelukykyä, vahvistaa korkeakouluyhteisöjen valmiuksia ehkäistä päihdehaittoja sekä edistää yhteisöllistä ja saavutettavaa opiskelukulttuuria.

– Kohderyhmänä olivat opiskelijatuutorit, opiskelutapahtumien järjestäjät ja korkeakoulujen henkilökunta, kertoo koulutussuunnittelija **Emmi Lehtinen** EHYTistä.

Tapahtumiin monipuolisuutta

Alkoholi on perinteisesti ollut keskeisessä asemassa monissa opiskelijoiden illanvietoissa ja tapahtumissa. Opiskelijoissa on kuitenkin aiempaa enemmän myös niitä, jotka käyttävät alkoholia vain vähän tai ei lainkaan.

– Toiminta vaihtelee opiskelualoittain. Jotkin opiskelijajärjestöt järjestävät tuhansien henkilöiden bileristeilyjä, toiset paneeli- ja keskusteluiltoja. Lähtökohtana hankkeessa oli, miten alkoholikeskeisiä tapahtumia saisi monipuolistettua niin, että niihin olisi kaikkien mukava osallistua, Lehtinen sanoo.

Opiskelijatuutori- ja tapahtumakoulutuksen tueksi tuotettiin runsaasti materiaaleja, muun muassa Osaava tuutori -tehtäväkirja. Lisäksi hankkeen verkkosivuilla on ladattavissa aineistoa esimerkiksi ryhmäprosessista ja ryhmänohjauksesta sekä opiskelukyvystä ja mielen hyvinvoinnista.

Hankkeen sisältö ja toteutustapa tekivät vaikutuksen **Rebecca Karlssoniin**, joka toimi viime vuonna koordinaattorina Åbo Akademin opiskelijapalveluissa. Åbo Akademista tulikin yksi hankkeen pilottikorkeakoulu viiden muun korkeakoulun rinnalle.

– Kuplan konsepti oli elävä, ja se oli suunniteltu pedagogisesti hyvällä tavalla. Uskon, että koulutuksen käyneet tuutorit oppivat paljon ryhmätoiminnasta ja ryhmän ohjaamisesta, hän arvioi.

Koronan vuoksi haasteita

Viime keväänä koronapandemia pakotti siirtämään paikan päällä pidettäviksi suunnitellut koulutukset verkkoon.

– Koronarajoitukset alkoivat maaliskuussa, ja jo viikon päästä saimme ensimmäiset tuutorikoulutukset pidettyä Zoomissa. Lopulta kohtasimme paljon tuutoreita etänä, koska verkkoalustat mahdollistavat isonkin joukon kouluttamisen, Lehtinen kertoo.

Samalla kasvoi materiaalien kysyntä, ja aineistoista tuotettiin vauhdilla myös ruotsin- ja englanninkieliset versiot. Käännösten oikolukuun saatiin arvokasta apua Helsingin yliopistosta ja Åbo Akademista.

Koronapandemia haastaa yhä sekä tuutorointia että opiskelijoiden yhteisöllisyyttä. Hankkeessa tuotetut aineistot ovat kuitenkin tukena myös tulevaisuudessa.

– Itse olen siirtynyt uusiin tehtäviin, mutta Kuplan materiaalit ovat Åbo Akademin uudenkin koordinaattorin käytössä. Ne pysyvät edelleen toiminnassa mukana, Karlsson vakuuttaa.

Viimeksi tehdyn korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan miesopiskelijoista 14 % ja naisopiskelijoista 10 % kuluttaa alkoholia runsaasti. Vähän alkoholia käyttäviä on miesopiskelijoista kolmannes ja naisista puolet. (YHTS, 2016)

Hadiya torjuu päihdehaittoja

Hadiya-hankkeen tavoitteena on parantaa arabian- ja somalinkielisten nuorten hyvinvointia. Tässä tehtävässä myös vanhempien tukemisella ja järjestöjen yhteistyöllä on tärkeä merkitys.

Ole kiinnostunut nuoren elämästä: tekemisistä, ystävistä, unelmista. Juttele hänen kanssaan joka päivä ja kysy, mitä hänelle kuuluu.

Kehotukseen tiivistyy yksi Hadiya-hankkeen pääviesteistä. EHYTin keväällä 2020 käynnistämässä hankkeessa pyritään vahvistamaan päihde- ja pelihaitoilta suojaavia tekijöitä nuorten elämässä ja sitä kautta tukemaan heidän hyvinvointiaan. Kohderyhmänä ovat arabian- ja somalinkieliset nuoret ja heidän vanhempansa.

– Tutkimuksista tiedetään, että suojaavia tekijöitä ovat hyvä keskusteluyhteys kotona, koulumenestys, osallisuuden tunne ja se, että nuorella on mielekästä tekemistä, sanoo projektipäällikkö **Leena Sipinen**.

Hankkeen vahvuus on Sipisen mukaan monikulttuurinen tiimi. Hänen lisäkseen siihen kuuluvat arabiankielinen koulutussuunnittelija **Malika Diouani** ja somalinkielinen koulutussuunnittelija **Abdirahman Rage**.

– Meidän kauttamme toimintaa on tarkoitus levittää kentälle. Kyse on valtakunnallisesta hankkeesta, jonka verkkokoulutuksiin saa tulla mistä tahansa. Pilottiryhmät ovat pääkaupunkiseudulla, Oulussa ja Tampereella, Rage kertoo.

Lahja-video herättää keskustelemaan

Koronan vuoksi hankkeen alkutaipaleella on painottunut verkon kautta tapahtuva toiminta. Koulutussuunnittelijat vetävät pienryhmien verkkoinfoja, joissa vanhempia tuetaan nuorten kasvatukseen liittyvissä pulmissa ja huolenaiheissa. Myös puhelinneuvontaa on tarjolla.

– Maahanmuuttajataustaisten nuorten tilanne on usein haastava, kun he elävät kahden kulttuurin ja myös kahden päihdekulttuurin välissä. Nuorella voi olla imu kaveripiireihin ja päihdekokeiluihin, ja kotona taas saattavat olla hyvin erilaiset arvot, Sipinen toteaa.

Vanhemmille suunnattu viesti paketoitiin myös Youtube-videoksi, joka toteutettiin Helsingin kaupungin nuorisopalvelujen kanssa. Lahja-nimisellä videolla Diouani ja Rage kannustavat omalla äidinkielellään vanhempia antamaan lapsilleen parhaan mahdollisimman lahjan eli omaa aikaansa. Hadiya tarkoittaa lahjaa sekä arabian että somalin kielessä.

– Nykyisin ongelmana on se, että perheet eivät enää istu olohuoneessa juttelemassa, vaan kaikilla on kädessään puhelin tai muu laite. Joka päivä pitäisi keskustella ja kysyä toisiltaan, miten päivä on mennyt, Diouani sanoo.

Yhteistyötä järjestöjen välille

Ennen koronarajoitusten tiukentumista Vantaan Hakunilassa ehti kokoontua Ragen vetämä nuorten toimintaryhmä, joka toistaiseksi on tauolla.

– Keskustelimme nuorten toivomista teemoista, esimerkiksi kannabiksesta, yksinäisyydestä ja ryhmäpaineesta, Rage kuvailee.

Myös yhteistyön rakentaminen järjestöjen välille on tärkeä osa hanketta. Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkostoon tuodaan nyt ensi kertaa maahanmuuttajataustaisen vähemmistön näkökulmaa ja materiaaleja käännetään arabian ja somalin kielille.

– Lisäksi ehkäisevän päihdetyön viestiä viedään maahanmuuttajajärjestöihin, joissa on valtavasti potentiaalia kulttuurisensitiiviselle ehkäisevälle päihdetyölle. Viime vuonna teimme jo yhteistyötä 18 maahanmuuttajajärjestön kanssa, Sipinen kertoo.

Tiiveintä yhteistyö on hankkeen kumppanijärjestöjen kanssa. Niitä ovat Suomen somalialaisten liitto, MOPE Monikulttuurinen perhetyö ry, ESMA Espoon maahanmuuttajien yhdistys ry, Al-Birr Lähimmäisapu ry ja SAMHA (Substance Abuse and Mental Health Association), Suomi-Syyria Ystävyysseura ry, Monika-Naiset liitto ry ja Pasilan moskeija.

Maahanmuuttajanuoret kokevat muita useammin syrjintää ja yksinäisyyttä sekä kärsivät kommunikaatiohaasteista vanhempiensa kanssa. Nuoren hyvinvointia tukemalla vahvistetaan suojaa myös päihdehaittoja vastaan.

Nuorisoala kehittyy yhteistyöllä

Nuoriso-alan osaamiskeskukset edistävät nuorisoalan osaamista ja asiantuntijuutta. EHYT tuo kehitystyöhön entistä vahvemmin ehkäisevän päihdetyön näkökulmaa.

EHYT pääsi kehittämään ehkäisevää päihdetyötä kolmeen nuorisoalan osaamiskeskukseen vuonna 2020. Järjestö on mukana Kunnallisen nuorisotyön osaamiskeskus Kanuunassa, koulujen ja oppilaitosten nuorisotyöhön keskittyvässä Osaamiskeskus Nuoskassa sekä Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksessa.

– Tämän ansiosta voimme kehittää ehkäisevää päihdetyötä nuorisoalan toimijoiden kanssa yhdessä, ikään kuin sisältä päin, projektipäällikkö **Marika Vartiainen** EHYTistä iloitsee.

Uudet yhteistyön mahdollisuudet innostavat myös **Suvi Lappalaista**, joka toimii verkostopäällikkönä osaamiskeskus Kanuunassa.

– EHYT voi hyödyntää Kanuunan yhteyttä nuorisotyön kenttään ja kuntiin ja me puolestamme EHYTin asiantuntemusta. Hyvin olemme jo saaneet toiminnan alkuun, Lappalainen kertoo.

Hän toteaa, että nuorten hyvinvoinnin edistäminen edellyttää entistä enemmän asiantuntijuuden jakamista. Ei riitä, että asiantuntijat julkaisevat tietoa ja kertovat, miten asiat ovat, vaan tietämystä on rakennettava yhdessä kentällä toimivien kanssa.

Kehittäjille oma verkosto

Osaamiskeskus Kanuunassa on useita teemallisia verkostoja. Aluksi ajatuksena oli viedä ehkäisevän päihdetyön teemaa kunkin verkoston osaksi, mutta pohdintojen jälkeen osapuolet perustivat osaamiskeskukseen oman ehkäisevän päihdetyön kehittäjäverkoston.

Tavoitteena on auttaa kunnallisia nuorisotyöntekijöitä – ohjaajista nuorisotoimenjohtajiin – konkretisoimaan, mitä ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä on, ja myös jalkauttamaan tietoa omiin verkostoihinsa.

Nuorten parissa työskentelevät eivät välttämättä aina tule ajatelleeksi, että esimerkiksi keskustelut nuorten kanssa voivat olla ehkäisevää päihdetyötä. Yhteistä ymmärrystä kasvattamalla ehkäisevästä päihdetyöstä pyritään saamaan Lappalaisen sanoin “peruskauraa” työhön.

Uskallusta puheeksiottoon

Nuorisotyöntekijöille tarjotaan myös apuvälineitä työhön. Viime vuonna EHYT oli mukana kehittämässä sisältöjä etsivien nuorisotyöntekijöiden ja nuorten työpajoilla työskentelevien peruskoulutukseen. Työ painottui koulutusmallien kehittämiseen päihteiden puheeksiottoon.

Jotkut nuorten parissa työskentelevät saattavat arkailla esimerkiksi huumausaineista keskustelemista nuorten kanssa, koska kokevat, ettei heillä ole tarpeeksi tarkkoja tietoja aiheesta.

– Tärkeintä keskusteluissa ei ole se, että tietää kaikki yksityiskohdat, vaan se, että asettuu rohkeasti avoimeen keskusteluun ja tuo esiin objektiivisen, hyvinvointia tukevan näkemyksen. Nuorisotyöntekijä voi tietyssä ikävaiheessa antaa merkittävän kokemuksen, aikuisen mallin ja turvallisen perspektiivin nuorelle, Vartiainen toteaa.

Osaamiskeskustoimintaa on ollut jo ennen viime vuottakin, ja EHYT on ollut mukana kouluttamassa nuorisotyöntekijöitä. Työ on tuottanut tulosta, sillä viime vuonna tehdyn selvityksen mukaan entistä useampi nuori kokee voivansa puhua nuorisotyöntekijöiden kanssa huumausaineisiin liittyvistä asioista ja saavansa heiltä aiheesta itseä hyödyttävää tietoa.

Nuorten kulttuuri ja päihteet 2020 -selvityksen mukaan nuorista miehistä 15 % koki saaneensa itseään hyödyttävää tietoa huumausaineiden haitoista nuorisotyöntekijöiltä. Määrä oli kasvanut 8 prosenttiyksikköä vuodesta 2018. Nuorilla naisilla vastaava määrä oli kasvanut 5 prosenttiyksikköä.

Selkeyttä alkoholista puhumiseen

Millaista on alkoholin kohtuukäyttö? Entä miten alkoholista voi kieltäytyä? Selkokielinen Audit C -testi kertoo asioista niin, että viesti tavoittaa myös kehitysvammaiset nuoret.

Kehitysvammaisille nuorille aikuisille suunnattu SELVIS-hanke pyrkii ehkäisemään päihde- ja pelihaittoja selkokielisen ja saavutettavan aineiston avulla. Yksi hankkeessa kehitetty työkalu on selkokielinen Audit C -testi, joka on tarkoitettu oman alkoholinkäytön tarkasteluun ammattilaisen avulla.

Audit C -testi on lyhyt versio Audit-kyselystä, jota käytetään yleisesti alkoholin riskikäytön seulonnassa. Nyt laaditussa selkokielisessä Audit C -testissä on kiinnitetty erityistä huomiota viestin ymmärrettävyyteen.

– Kyse on riskien tunnistamisesta ja niiden ehkäisystä. Itsenäistyvät kehitysvammaiset nuoret kohtaavat päihdekysymyksiä ja joutuvat tekemään niiden suhteen valintoja, kuten kaikki muutkin. Siihen tarvitaan keskusteluapua ja sopivaa materiaalia, sanoo hankkeen projektipäällikkö **Taava Lankinen**.

Vinkkejä arkisiin tilanteisiin

Selkokielinen Audit C on verkossa saatavilla oleva esite, jossa perustellaan lyhyesti, miksi omaa alkoholinkäyttöä on aika ajoin hyvä tarkastella. Annosten laskutavat havainnollistetaan yksinkertaisin tekstein ja kuvin, ja juomatottumuksia selvitetään kolmella kysymyksellä.

– Lähtökohtana on aluksi motivoida asiakas vastaamaan kyselyyn, minkä jälkeen mennään suoraan testiosuuteen. Jos riskipisteet ylittyvät, hänelle annetaan lyhytneuvontaa eli otetaan mahdollinen riskikäyttö puheeksi, Lankinen kertoo.

Aineisto kannustaa pohtimaan, miten alkoholinkäyttö vaikuttaa omaan elämään. Lisäksi asiakkaan kanssa pohditaan yhdessä, miten hän voisi vähentää alkoholinkäyttöään. Esimerkiksi juhlissa voi juoda hitaasti pieniä kulauksia eikä tarjoilusta kieltäytymistä tarvitse perustella, esitteessä muistutetaan.

Hyviä kokemuksia kentältä

Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymässä selkokielinen Audit C on jo käytössä vammaisten asumispalveluissa, joiden ammattilaisia oli mukana myös aineiston kehittämisessä.

– Se on tosi toimiva työkalu, jollaista kentälle on kaivattukin. Selkeys tekee asiat mielenkiintoisiksi ja helpottaa niiden läpikäymistä, sanoo tuetun asumisen ohjaaja **Anne Vanhala** hyvinvointiyhtymän vammaispalveluista.

Hänen työpaikallaan testi tehdään sovitulla tukikäynnillä kaikille vammaispalveluiden asiakkaille. Ensin varmistetaan, ettei asiakas ole tehnyt testiä puoleen vuoteen, jotta vältytään päällekkäisyyksiltä.

– On tärkeää, että testitulokset on kirjattu järjestelmään. Asiakas saattaa närkästyä, jos samoja asioita kysellään toistuvasti monessa paikassa, Vanhala mainitsee.

Hänestä työkalu on hyvä apu, koska se kuvaa hyvin vaiheet, joiden mukaan edetään.

– Esimerkiksi kun erään asiakkaan alkoholinkäyttö alkoi lisääntyä huolestuttavasti, oli hyvä tehdä ensin Audit C -testi ja edetä testituloksen mukaan. Tässä tapauksessa mini-interventio käytiin asiakkaan kanssa läpi keskustellen ja sopimalla jatkokeskusteluja asiasta.

Testin ja keskustelujen avulla asiakas sai voimaa ja motivaatiota vähentää alkoholinkäyttöään.

– Päihdetyössä muutos lähtee aina asiakkaasta itsestään. On kuitenkin hienoa, että keskustelulla voidaan tukea asiakasta ja puuttua tilanteeseen jo varhaisessa vaiheessa, jotta ongelma ei pahene.

Selkokielinen Audit C verkossa: ehyt.fi/tuote/selkokielinen-audit

Vuonna 2018 alkanut SELVIS on EHYTin ja Kehitysvammaliiton yhteishanke, joka kestää vuoteen 2021. Se kuuluu osana eriarvoisuuden vähentämiseen tähtäävää Arvokas-ohjelmaa. Päihdekysymysten lisäksi SELVIS keskittyy pelihaittojen ehkäisyyn.

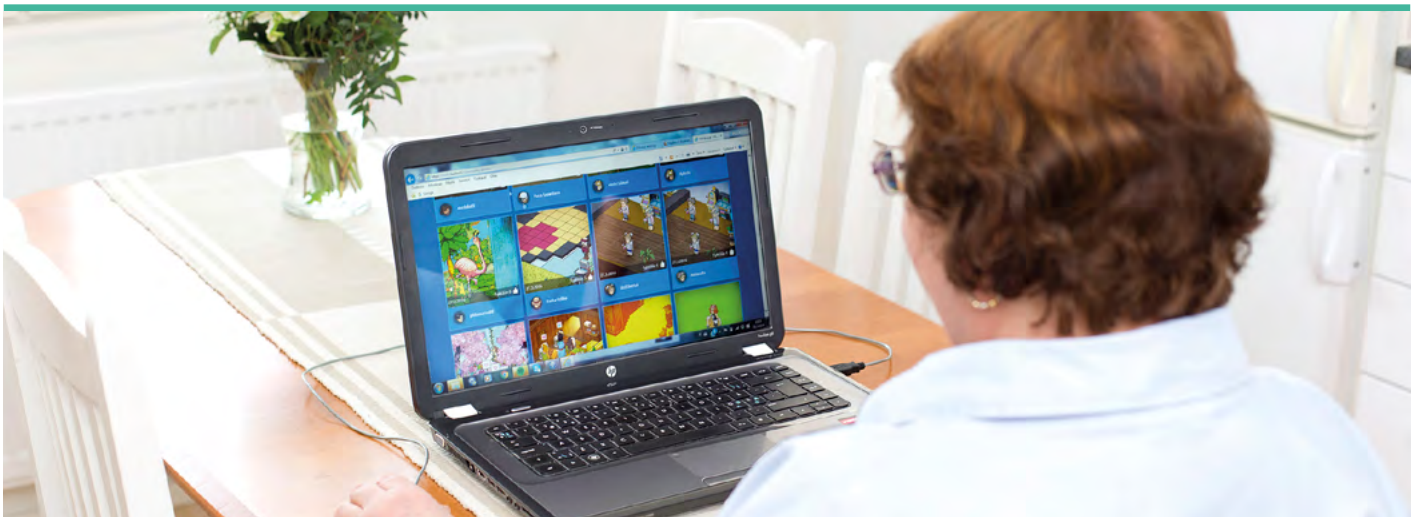

”Paha mieli on poissa, kiitos!”

Nettimummola Murusista lapset ja nuoret voivat löytää turvallisen aikuisen juttukaverikseen. Viime vuonna vapaaehtoisten verkkoisovanhempien joukko laajeni ja mukaan liittyi myös kaksi nettipappaa.

– Lapset ja nuoret ovat tosi fiksuja. He osaavat keskustella hyvin ja ovat nopeita kirjoittajia, toteaa verkkoisovanhemmaksi ryhtynyt **Hannu Kiljunen**.

Kiljunen kiinnostui EHYTin Muruset-toiminnasta huomattuaan Facebookissa ilmoituksen, jossa ryhmään haettiin uusia vapaaehtoisia. Koulutuksen saatuaan hän aloitti päivystysvuorot viime marraskuussa.

– Auttamisen halu sai lähtemään mukaan – on itsellekin antoisaa, jos voi olla jollekin avuksi, myös lasten ja nuorten tukihenkilönä pitkään toiminut Kiljunen sanoo.

Muruset-vapaaehtoisten joukko on tuplaantunut alkuperäisestä, eli nyt mukana on parikymmentä verkkoisovanhempaa. Toimintaa oli mahdollista laajentaa STEAn myöntämän avustuksen ansiosta.

– Perustimme kaksi alueellista vapaaehtoisten ryhmää. Aiemmin vapaaehtoiset ovat tulleet koulutukseen Helsinkiin, mutta nyt koulutuksia voidaan pitää myös Kuopiossa ja Seinäjoella, kertoo projektipäällikkö **Iia Haavanoksa** EHYTistä.

Vapaaehtoiset tapaavat toisiaan koulutustilaisuuksissa kahdesti vuodessa, mutta koronapandemian vuoksi viime tapaamiset on järjestetty verkossa.

Koronakevät toi kysyntää

Verkkomummola on avoinna joka arki-iltapäivä, kun vapaaehtoiset päivystävät tunnin kerrallaan kahdenkeskisessä Muruset-chatissa. Lisäksi kerran viikossa on auki virtuaalihotelli Habbon Nettimummola-huone sekä alle 16-vuotiaille suunnattu Muruset-ryhmächat.

– Keväällä 2020 chattipalveluun pyrkivistä noin puolet ei päässyt keskustelemaan, kun jonoa oli niin paljon. Vapaaehtoisten ehdotuksesta myös Habbon Nettimummolan päivystysaikaa laajennettiin kahteen tuntiin viikossa kevään ajaksi, Haavanoksa kertoo.

Runsas kotonaolo luultavasti lisäsi lasten ja nuorten tarvetta keskusteluun. Puheenaiheena korona nousi esiin lähinnä välillisesti muiden aiheiden kautta, jotka vaihtelivat tuttuun tapaan laidasta laitaan.

– Tyypilliset keskustelunaiheet liittyvät paljolti ihmissuhteisiin: kavereihin, perheeseen, ihastumisiin ja seurusteluun, Haavanoksa toteaa.

Kiljunen on huomannut, että myös lemmikit ja harrastukset ovat aiheita, joista juttua syntyy helposti. Mutta toisinaan saattaa tulla vastaan rankempiakin aiheita, kuten masennus ja elämänhalun katoaminen.

– Moni on ehkä yksinäinen ja haluaa vain jutella jonkun aikuisen kanssa. Jotkut ovat kertoneet, että omat isovanhemmat asuvat kaukana, joten he haluavat jutella nettipapan kanssa. Ja on ollut niitäkin, joilta oma pappa on kuollut.

Molemminpuolista iloa

Vaikka pääkohderyhmänä ovat lapset ja nuoret, toiminta on osoittautunut tärkeäksi myös mukana oleville vapaaehtoisille.

– Palautteen mukaan Murusena toiminen ja ryhmään kuuluminen koetaan merkitykselliseksi. Vapaaehtoisuus myös pitää yllä arkirytmiä, mikä on ollut tärkeää etenkin korona-aikaan, kun on pysytelty paljon kotona. Vapaaehtoiset kertovat myös digitaitojensa kehittyneen ja saaneensa rohkeutta ottaa käyttöön muita sähköisiä kanavia.

Lapset ja nuoret ovat antaneet palvelusta kiitosta muun muassa näin: “Helpottaa kuulla, että joku ymmärtää. Joskus nimittäin tuntuu, että kukaan ei ymmärrä”. ”Kiukku ja paha mieli on poissa, kiitos siitä!!” ”Olet niin kiva, kiitos heippa tulee ikävä!”

– Uskon, että tästä on molemminpuolista iloa. On hyvä, että voi pysyä kärryillä nuorten asioista ja siitä, miltä maailmanmeno näyttää heidän kannaltaan, Kiljunen vahvistaa.

Muruset on ollut osa EHYTin toimintaa vuodesta 2017. Mukana olevat vapaaehtoiset ovat 60 vuotta täyttäneitä henkilöitä, joiden taustat on tarkastettu. Vuonna 2020 palvelussa kohdattiin lapsia ja nuoria yhteensä yli 6 000 kertaa.

Nuorten ehdoilla verkossa

Verkkotyön tiimi tuki nuoria olemalla läsnä sosiaalisessa mediassa.

Nuoria kohtaavassa verkkotyössä EHYTIn työtiimi esiintyi omilla kasvoillaan niin kuvissa kuin videoissa. Keskeistä oli somesisällön tekeminen nuorten kysymysten ja tarpeiden pohjalta. Buenotalk.fi-sivulla on Kysy-Fråga -palsta, jossa nuoret voivat kysyä mitä vaan ja aikuiset vastaavat asiallisesti.

BuenoTalk-toiminnan pääteemoja ovat päihteet, pelihaitat ja hyvinvointi, mutta sisällöt käsittelevät laajasti muitakin teemoja. Buenotalk.fi-nettisivuilla on lisäksi nuorille suunnattu blogi, nettimummola ja tietovisoja.

”Gruppuppgiften var bra och fick oss att verkligen fundera. Många insåg hur olika effekterna av rusmedelsanvädningen är, också på sådant som man inte genast kommer och tänka på.”

–Feedback av studerande

Smokefree-kilpailu haastoi kriittiseen ajatteluun

Smokefree-kilpailu kannusti jälleen nikotiinittomuuteen. Puoli vuotta kestävän kampanjan tarkoitus on vahvistaa nuorten hyvinvointia. Nuorten kanssa toimiville ammattilaisille tarjottiin tietoa, keskusteluvinkkejä ja ideoita nikotiiniteeman käsittelyyn nuorten kanssa. Osallistujia haastettiin pohtimaan kriittisesti muun muassa nikotiinituotteiden valmistamisen ja käytön ympäristövaikutuksia, ihmisoikeuskysymyksiä sekä tupakkateollisuuden markkinointia. 67 % nuorista koki kilpailun muuttaneen suhtautumistaan nikotiinituotteisiin aiempaa kielteisemmäksi.

Rusmedelsfostran i skolor

EHYT ordnar lektioner, personal- och föräldramöten även i svenskspråkiga skolor. Undervisningen är interaktiv och utmanar eleverna att själv fundera och diskutera i grupp. Ämnet behandlas på ett sätt som beaktar elevernas ålder och utvecklingsskede. På lektionerna diskuteras bl. a. risker, orsaker till rusmedelsbruk och tillförlitliga källor. Under föräldramötena får vuxna information om de egna elevernas tankar om rusmedel, skyddande faktorer mot rusmedelsbruk och hemmets roll i det förebyggande rusmedelsarbetet.

Päihdekasvatustunneilla kohdattiin

14631

oppilasta, vanhempaa ja kasvatusalan ammattilaista.

Pelikasvatustoiminnassa kohdattiin

5820

oppilasta, vanhempaa ja kasvatusalan ammattilaista.

Valtakunnalliseen **kouluttajaverkostoon** rekrytoitiin ja koulutettiin

22 uutta

ehkäisevän päihdetyön kouluttajaa. Päihde- ja pelikasvatusta toteutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Kupla-hankkeessa koulutettiin

1688

korkeakouluopiskelijaa, opiskelijajärjestötoimijaa ja henkilökunnan jäsentä.

Kannabis-hankkeessa koulutettiin

3638

nuorta, vanhempaa ja kasvatusalan ammattilaista.

Osaamiskeskustoiminnassa kohdattiin

2827 ammattilaista

koulutuksissa, verkostotapaamisissa ja tapahtumissa.

Hadiya-toiminnassa kohdattiin

130

arabian- ja somalinkielistä nuorta ja vanhempaa.

Selvis-hankkeessa kohdattiin

539

kehitysvammaista nuorta ja heidän parissaan työskentelevää ammattilaista.

Muruset-vapaaehtoistoimintaan osallistui

17 netti-isovanhempaa.

Nettimummola Habbossa vierailtiin

5 425

kertaa ja Muruset-chatissä keskusteltiin

823

kertaa.

Buenotalkin Instagram-tarinoita ja Youtube-videoita katsottiin

2 658 061

kertaa.

Buenotalk.fi-sivuston minivisoja pelattiin

27 838

kertaa.

Kysy-Fråga-palstalla vastattiin

140

kysymykseen.

Smokefree-kilpailuun osallistui valtakunnallisesti

899

yläkouluikäisten ryhmää.

Kilpailu tavoitti yhteensä

16 168

nuorta ja

819

nuorten kanssa toimivaa ammattilaista.

AIKUISET

Hyvä päihdeohjelma elää ajassa

Työpaikan päihdeohjelman toimivuus ja ajanmukaisuus on syytä tarkistaa säännöllisesti. Niin tehdään myös EHYTissä, jonka päivitetty päihdeohjelma tuli voimaan vuonna 2020.

Hyvä päihdeohjelma seuraa aikaansa, ja siksi se onkin tarkistettava 3–5 vuoden välein. Viime vuonna päivitetty EHYTin päihdeohjelma on aiempaa tiiviimpi, mutta sisällöltään entistä kattavampi.

– Päihdeohjelmassa kerrotaan nyt aiempaa selkeämmin, miten meillä toimitaan eri riippuvuuksien kanssa. Ei ole päihdettä tai muuta riippuvuuden aiheuttajaa, jota esihenkilön ei pitäisi ottaa puheeksi ongelmien ilmetessä, sanoo työyhteisöjen päihdetyön kouluttaja **Timo Nerkko**.

Järjestö halusi nostaa raha- ja digipelaamisen entistä näkyvämmin esiin päihdeohjelmassaan. Pelaaminen on EHYTissä kielletty työaikana ja työnantajan laitteilla, ellei peleihin ja niiden logiikkaan perehtyminen liity työntekijän tehtäviin.

Kieltäminen ei kuitenkaan ole päihdeohjelman päätarkoitus, vaan tuen antaminen ja haittojen ehkäisy. Jos syntyy epäily siitä, että työntekijällä kaikki ei ole kunnossa, on kaikkien etu puuttua tilanteeseen mahdollisimman varhain.

– Noudatamme rahapelaamisen suhteen ihan samaa varhaisen välittämisen periaatetta kuin muissakin ongelmatilanteissa. Esihenkilön pitää reagoida ja kertoa kielteiset huomionsa mahdollisimman konkreettisesti.

Onko päihde renki vai isäntä?

Päihdeohjelman tavoitteena on myös arkipäiväistää päihteistä puhumista. Kehityskeskusteluissa esihenkilö voi ottaa aiheen puheeksi kolmella kysymyksellä: Voinko kysyä mahdollisesta päihteiden käytöstäsi? Missä tilanteessa käytät päihteitä? Oletko tyytyväinen siihen, miten käytät päihteitä?

Nerkko toteaa, että jokainen voi myös vastata ensimmäiseen kysymykseen kieltävästi, eikä jatkokysymyksiä silloin esitetä.

– Kehityskeskustelut eivät ole terveystarkastuksia. Mutta päihdeohjelman kautta ihmiset voi saada pohtimaan esimerkiksi sitä, mikä rooli päihteellä on omassa elämässä – onko se renki vai isäntä.

EHYTin päihdeohjelmassa huomioidaan myös nikotiinituotteiden koko kirjo. Työpaikalla ja työaikana ei tupakoida eikä käytetä tai pidetä hallussa sähkötupakkaa tai nuuskaa. Nikotiinista vieroituksen aikana nikotiinikorvaustuotteiden käyttö on sallittu, ja työantaja tarjoaa myös tukea vieroitukseen.

Kaikkien yhteinen asia

Päihdeohjelma on tärkeä työhyvinvoinnin työkalu kaikenlaisilla työpaikoilla – myös ehkäisevän päihdetyön järjestössä. Timo Nerkon mukaan on yleinen harhaluulo, että tietty ammatti tai aihepiirin hyvä tuntemus suojaisi riippuvuuksilta.

– Mikään työ ei ole turvasatama. Suojaavampi tekijä on se, että ihmisellä ovat asiat hyvin: on töitä, mielekkäitä harrastuksia ja sosiaalista verkostoa.

Vaikka esihenkilöt ovat varhaisessa puuttumisessa avainasemassa, päihdeohjelma on tarkoitettu kaikkien tietoon. EHYTissä ohjelma on saatavilla suomeksi ja ruotsiksi, ja siitä on tarkoitus myös tehdä selkokielinen versio.

– Päihdeohjelma toimii hyvin, kun kaikki työpaikalla ovat perehtyneet siihen. Sen pitää olla myös yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kaikkia työyhteisön jäseniä kohtaan, asemasta, sukupuolesta tai muista ulkoisista tekijöistä riippumatta. Kenelläkään ei ole sen suhteen erivapauksia, Nerkko muistuttaa.

”Työpaikan päihdeohjelman tehtävänä on tukea ongelmien ehkäisemistä ja havaitsemista sekä päihdehaittoihin puuttumista ja niiden ratkaisemista. Se ei saa olla syyllistämisen tai vallankäytön väline.”

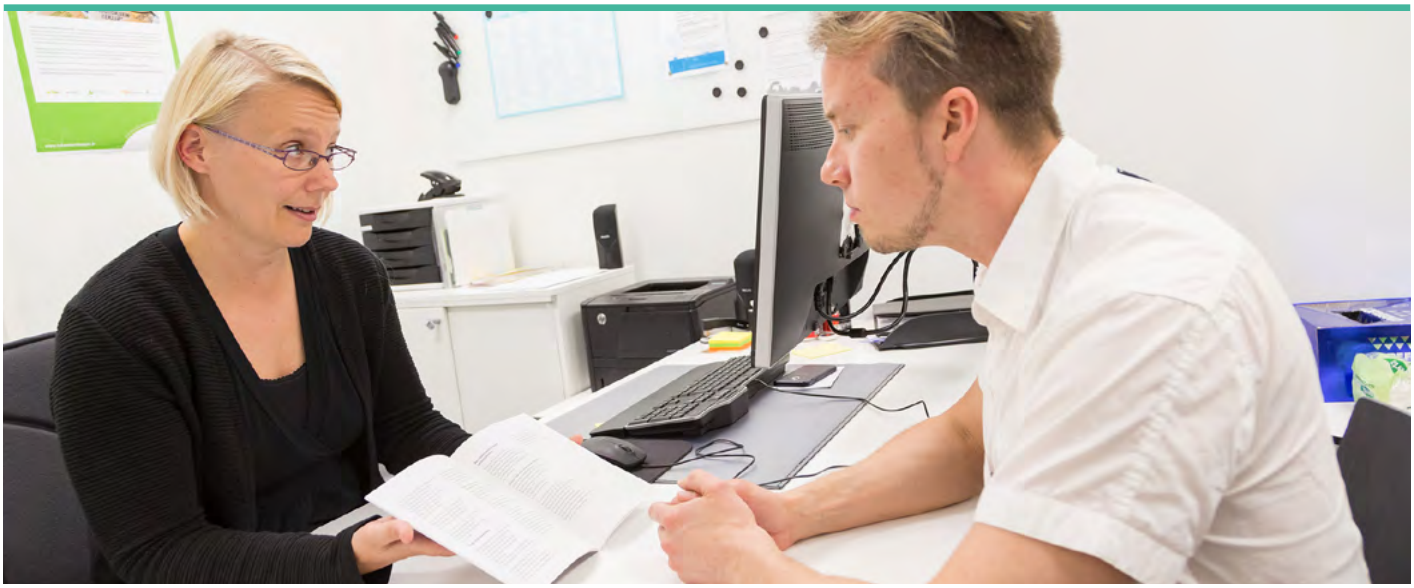

Kysy suoraan rahapelaamisesta

Rahapelaamisen riskit voivat jäädä piiloon muiden ongelmien taakse sosiaali- ja terveydenhuollossa. Puhutaan rahapelaamisesta -koulutus antaa ammattilaiselle tarttumapintaa aiheeseen.

Mitä rahapelejä olet pelannut 12 viime kuukauden aikana? Miten usein pelaat rahapelejä? Kun sosiaali- ja terveysalan ammattilainen ottaa asiakkaan kanssa puheeksi mahdollisen rahapelaamisen, kaksi konkreettista kysymystä vievät suoraan aiheeseen.

Sairaanhoitaja ja tiimivastaava **Sini Jokela** poimi työhönsä neuvon kahdesta kysymyksestä Puhutaan rahapelaamisesta -koulutuksesta vuonna 2020. Jokela työskentelee mielenterveys- ja päihdepalveluissa Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymässä.

– Koulutus oli hyvä muistutus siitä, että rahapelaamisesta on tärkeää muistaa kysyä. Meille voi toki tulla potilaita juuri rahapeliongelman vuoksi, mutta asia voi myös nousta esiin muiden ongelmien joukosta, hän kertoo.

Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille sekä järjestötoimijoille suunnatun koulutuksen teemoja ovat puheeksioton lisäksi muun muassa rahapelaaminen ilmiönä, riski- ja ongelmapelaamisen tunnistaminen, ongelmapelaaminen sekä lyhytohjaus. Pääpaino on rahapelihaittojen ehkäisyssä.

Riippuvuus voi vaihtua toiseen

Suomessa lähes 400 000 ihmistä pelaa rahapelejä riskirajoilla. Se vastaa noin 11:tä prosenttia 15–74-vuotiaista suomalaisista. Pelihaittojen ehkäisyssä riskipelaamisen tunnistaminen onkin avainasemassa.

– Riippuvuus voi kehittyä pikkuhiljaa, eikä peliongelma näy ihmisestä päällepäin. Jos potilaalla on esimerkiksi ahdistuneisuutta, ammattilaisen on hyvä tuoda esiin se, että rahapelaaminen ei ole hyvä keino ahdistuksen hallintaan, Jokela sanoo.

Hän on työssään huomannut, että riippuvuus voi joskus vaihtua toiseen. Asiakas saa ehkä hallintaan päihderiippuvuutensa mutta saattaakin koukuttua vaikka nettikasinoihin. Tämäkin on ammattilaisen tärkeä tiedostaa.

– Ja vaikka ihmiset asettaisivat itselleen pelirajoituksia, uusia pelejä tulee aina lisää. Jos pelin imu on vahva ja välillä tulee voittojakin, raha ei tunnu oikealta rahalta vaan vain pelinappuloilta.

Jokelan työssään kohtaamissa peliongelmissa velkasummat ovat vaihdelleet tuhansista euroista kymmeniin tuhansiin. Pitkälle edenneissä tilanteissa tarvitaan usein moniammatillista yhteistyötä ja ohjausta esimerkiksi sosiaalityön, velkaneuvonnan ja diakonia-avun piiriin.

Täsmätiedolle aina tarvetta

Koulutuksen tarjoamasta informaatiosta Sini Jokela piti hyödyllisenä esimerkiksi tietoja siitä, mitkä sairaudet ja lääkkeet saattavat kasvattaa ongelmapelaamisen riskiä. Tämän tyyppistä hoitoalalle räätälöityä täsmätietoa hän kaipaisi lisää myös tulevaisuudessa. Myös tilastot ja muu faktatieto rahapelaamisesta ovat aina tervetulleita.

– Vaikka moni asia olisi meille ammattilaisille tuttu, myös niiden kertaaminen on tärkeää.

Puhutaan rahapelaamisesta -koulutus kuuluu vuonna 2020 alkaneeseen Yhteispelillä!-hankkeeseen, jossa kehitetään toimintamalli rahapelihaittojen ehkäisyyn Kymenlaakson ja Espoon pilottialueille. Viime vuonna koulutukseen osallistui 180 sote-alan ammattilaista.

Vuoteen 2022 kestävässä hankkeessa on mukana pelihaittoja ehkäiseviä järjestöjä, kunnallisia toimijoita sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. A-klinikkasäätiön koordinoiman hankkeen rahoittaa STEA. Yhteispelillä!-hankkeessa koulutettujen lisäksi EHYTin rahapeliasiantuntijat kouluttivat työssään yli 700 ammattilaista vuonna 2020.

Korona ei lannistanut Elokoloja

Elokolot oli koronatilanteen vuoksi suljettava kevääksi, mutta kesällä kohtaamispaikat jälleen aukesivat. Tampereen Elokolossa poikkeusvuodesta selvittiin hyvällä yhteistyöllä, turvallisilla järjestelyillä ja uusilla ideoilla.

Tampereen Elokolon alkutalven aktiivisuus vaihtui keväällä hämmennykseen, kun korona pakotti sulkemaan monelle tärkeän kohtaamispaikan. Elokolo oli kiinni maaliskuun puolivälistä toukokuun loppuun.

Toiminta ei silti täysin pysähtynyt, vaan yhteydenpidon avuksi otettiin puhelin. Tehtävää hoiti Elokolossa työskennellyt ja myös sen vapaaehtoisvoimiin kuuluva **Harri Konttinen**.

– Hän soitti aluksi niille kävijöille, jotka olivat antaneet numeronsa, ja vähitellen sana levisi ja joukko laajeni. Olen saanut vieläkin positiivista palautetta siitä, kuinka hienoa oli, kun Harri soitti ja kysyi kuulumisia, kertoo aluetyöntekijä **Riitta Sattilainen**, joka vastaa Tampereen ja Pirkkalan Elokoloista.

Huhti-toukokuussa Tampereen Elokolo jakoi kahdesti EU:n ruokakasseja apua tarvitseville. Mielikahvilan kanssa toteutettu jakelu järjestettiin ulkona, ja hakijat saivat tarvittaessa myös neuvontaa ja ohjausta muun avun piiriin.

Kesällä ulos kolosta

Kesäkuun alussa Elokolot jälleen aukesivat. Aukioloaikoja supistettiin hieman, ja turvaväleistä ja hygieniasta huolehdittiin tarkasti. Tampereen Elokolo toimii vanhassa tehdasrakennuksessa sijaitsevassa Kumppanuustalo Artte-lissa, jonka suojaisasta sisäpihasta tuli uusi oleskelupaikka.

– Pyrimme kesällä olemaan mahdollisimman paljon ulkona. Sisäpihalla oli kasvatuslaatikoita, joihin sai istuttaa omia taimiaan. Niiden kasvua oli kiva seurata. Siellä järjestettiin myös pihakonsertti, ja kävelykahvitkin juotiin ulkona, Sattilainen kertoo.

Kävelykahvit ovat Tampereen Elokolon vakikäytäntö, jota edeltää yhteinen aamukävely. Lenkki lähiympäristöön houkuttaa joka arkiaamu paikalle 6–7 kävijää, hyvällä säällä enemmänkin.

Elokololla oli ruokajakelun lisäksi muutakin yhteistä toimintaa vuoden 2020 lopussa päättyneen Mielikahvila-hankkeen kanssa. Sosionomiopiskelijat järjestivät kesällä eri puolille kaupunkia Ulos kolosta -tapahtumia, ja yhteistyötä opiskelijoiden kanssa tehtiin syksylläkin.

Maskien käytöstä, desinfioinnista ja huolellisesta siivouksesta tuli syksyn myötä Elokoloissa arkipäivää. Poikkeuksellinen vuosi oli Sattilaisen mukaan raskas mutta myös opettavainen koko työyhteisölle.

– Hienosti tämä aika on mennyt. Ihmisillä on riittänyt niin paljon sitkeyttä ja auttamisenhalua, että en voi kuin hattua nostaa, hän kiittää.

Virtuaalinen E-Elokolo kokeilussa

Korona-aika kirvoitti myös uuden kokeilun, E-Elokolon, joka toteutettiin osin yhdessä Mielikahvilan kanssa. Ideana oli tarjota matalan kynnyksen kohtaamispaikka verkossa, kun Elokolot keväällä oli suljettava. E-Elokolo oli avoinna kolme kertaa viikossa, mutta verkkoympäristö ei houkuttanut samalla tavalla kävijöitä kuin fyysiset kohtaamispaikat.

– Hanke oli erittäin hyödyllinen, koska siitä saatiin tärkeitä havaintoja tulevaisuutta varten. Suomi ei ole digitaidoissa yhdenvertainen maa, eikä ihmisiä meidän kohderyhmästämme saa verkkoon sormia napsauttamalla, sanoo EHYTin aikuistyöstä vastaava osastopäällikkö **Tuomas Tenkanen**.

E-Elokolo tarjosi mahdollisuuden vapaamuotoiseen jutteluun, yksilö- ja ryhmächatteihin sekä myös tiedon välittämiseen. Palaute oli Tenkasen mukaan pääosin myönteistä, ja esimerkiksi verkon kautta pidetyt tietoiskut rahapelaamisesta ja päihdeasiamiestoiminnasta onnistuivat hyvin.

Elokolot ovat päihteettömiä matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, joihin kaikki ovat tervetulleita. Tampereen lisäksi Elokolo-kohtaamispaikkoja on Helsingissä, Turussa, Lahdessa ja Pirkkalassa.

Päihdeneuvonnan kysyntä kasvoi

Päihdeneuvonnassa ovat tulleet esiin koronakriisin vaikutukset, kuten yksinäisyyden kokemukset. Myönteistä on, että entistä useampi on hakenut itselleen tai läheiselleen apua.

Koronapandemia muutti suomalaisten arkea, mikä näkyi viime vuonna myös EHYTin Päihdeneuvonnassa. Vastattujen puheluiden määrä kasvoi 30 prosenttia edellisvuodesta.

– Ihmisillä on ollut kova keskustelutuen ja avun tarve. Olemme kuitenkin tyytyväisiä, että he ovat hakeneet tilanteeseensa apua. Siihen haluamme kaikkia kannustaa, sanoo Päihdeneuvonnan päällikkö **Minttu Tavia**.

Koronan mukanaan tuomat haasteet ovat kuuluneet vahvasti puheluissa. Jotkut soittajat olivat menettäneet työnsä tai joutuneet lomautetuksi pandemian seurauksena. Jos päihteiden käyttö oli ollut jo ennestään runsasta, uudessa tilanteessa se saattoi riistäytyä hallinnasta.

– Joillakin taas juominen lisääntyi etätöiden myötä, kun työpaikalla käymiseen liittyvä sosiaalinen kontrolli jäi arjesta pois, Tavia kertoo.

Hieman alle 30 prosenttia kaikista vuoden aikana tulleista puheluista koski soittajan läheisen tilannetta. Esimerkiksi puolison, vanhemman tai teini-ikäisen lapsen päihteiden käytön vakavuus oli saattanut paljastua, kun kotona vietettiin entistä enemmän aikaa.

Yksinäisyys tuttua monelle

Myös yksinäisyys tuli esiin puheluissa. ”On tärkeää, että on joku, jolle puhua, kun asuu yksin ja koettaa elää päihteetöntä elämää”, eräs soittaja kuvaili tilannettaan.

Tyypillisessä tapauksessa runsaasti päihteitä käyttävä oli aiemmin käynyt kohtaamispaikassa tai hyödyntänyt muita matalan kynnyksen palveluja. Koronan vuoksi palveluihin ei päässyt, tai tartunnan pelko sai pysyttelemään kotona. Jotkut ehkä myös ajattelivat, etteivät he halua kuormittaa jo valmiiksi kuormittunutta palvelujärjestelmää omilla ongelmillaan.

Päihdeneuvontaan soittavien avun tarve ei aina liity vain päihteisiin, vaan myös mielenterveyden ongelmiin ja muihin haasteisiin.

– Monet soittajat ovat olleet ahdistuneita, ja heillä saattaa olla useita kasautuneita ongelmia, Tavia sanoo. Hänen mukaansa pahoinvointi vaikutti puhelujen perusteella korostuneen kuluneen vuoden loppua kohti.

Päihdeneuvonnan ammattilaiset ohjaavat soittajan tarvittaessa ottamaan yhteyttä kunnan päihdepalveluihin tai hakeutumaan muun avun tai vertaistuen piiriin.

Stigmaa pitää vähentää

Päihdeneuvontaan vuonna 2020 tulleista puheluista valtaosa koski alkoholia, mutta melko usein huolena olivat muutkin päihteet. Huumeiden käytöstä keskusteltiin 28 prosentissa ja lääkkeistä 15 prosentissa puheluista.

Työntekijät kokivat, että he pystyivät auttamaan 85 prosenttia kohderyhmään kuuluvista soittajista. Esimerkiksi eräs soittaja totesi olonsa helpottuneen, koska oli voinut puhua omaa toimintakykyä uhkaavasta asiasta. Toinen taas kertoi saaneensa vahvistavia ajatuksia alkoholinkäyttöä koskevaan puheeksiottoon.

– Usein päihteiden käyttöön liittyy niin iso häpeä, että se viivästyttää avun hakemista. Tätä stigmaa on tärkeää edelleen vähentää, Tavia painottaa.

EHYTin maksuton neuvontapuhelin 0800 90045 päivystää joka päivä vuorokauden ympäri. Soittaminen on anonyymiä ja luottamuksellista. Vuonna 2020 Päihdeneuvonnassa vastattiin 8555 puheluun.

Vaikuttamistyö osa edunvalvontaa

Yksi järjestöpohjaisen päihdeasiamiestoiminnan tehtävistä on lisätä tietoa päihdepalveluja koskevasta lainsäädännöstä ja asiakkaiden oikeuksista. Konsultoinnit ja koulutukset ovat tavoittaneet hoitopaikkojen työntekijöitä, päättäjiä sekä järjestöjen edustajia myös verkon kautta.

Päihdeasiamiestoiminta on järjestöpohjaista edunvalvontaa, joka tukee ja täydentää lakisääteistä potilasasiamies- ja sosiaaliasiamiesjärjestelmää. Toimintaan kuuluu paitsi asiakkaiden neuvontaa myös tapaamisia ja konsultaatiokäyntejä hoitopaikoissa eri puolilla Suomea. Lisäksi pidetään yhteyttä muun muassa päättäjiin ja järjestöjen edustajiin.

Tapaamisissa keskustellaan päihdeasiakkaiden ja heidän läheistensä asemasta ja oikeuksista. Samalla kuullaan, miten alueen päihdepalvelut on järjestetty ja minkälaisia ongelmatilanteita on ilmennyt.

Tietoa päihdeasiakkaiden oikeuksista ja lainsäädännön velvoitteista levitetään myös esimerkiksi oppilaitoskoulutuksissa.

Osa tapaamisista siirtyi verkkoon

Koronapandemia vähensi viime vuonna vierailuja ja lähikoulutuksia, mutta verkkoyhteyksin päihdeasiamiestoiminnassa tavoitettiin monia ihmisiä. Esimerkiksi syksyllä pidetyt Teams-tapaamiset päihdehoidon ammattilaisten ja järjestötoimijoiden kanssa onnistuivat hyvin.

– Koulutuksissa ja luentotilaisuuksissa osallistujamäärät jäivät jonkin verran edellisen vuoden määristä, mutta päihdehuollon ammattilaisia ja avainhenkilöitä tavattiin syksyn aikana jopa enemmän kuin edellisenä syksynä, kertoo päihdeasiamies **Tuula Sillanpää**.

Tapaamisissa nousi esiin laintulkintaan liittyviä kysymyksiä esimerkiksi oikeuksista päihdepalveluihin ja päätöksentekojärjestelmästä. Korona-aikakin herätti joitakin uusia kysymyksiä, jotka koskivat muun muassa pandemiarajoitusten vuoksi muuttuneita sääntöjä ja ohjeistuksia hoitopaikoissa.

Tieto päihdeasiamiestoiminnasta leviää erityisen hyvin järjestöjen kautta. Yksi yhteistyömuoto on ollut päihdeasiamiestoiminnan oma koulutus, joka antaa kolmannen sektorin työntekijöille, vapaaehtoisille ja muille toimijoille eväitä neuvoa ja ohjata eteenpäin päihdehoitoa koskevissa kysymyksissä. Vuonna 2020 koulutus järjestettiin lähiopetuksen sijaan verkossa, ja osallistujia oli lähes yhtä paljon kuin edellisinä vuosina.

Neuvontaa entiseen tapaan

Päihdeasiamiestoiminnan oleellinen osa on maksuton ja luottamuksellinen neuvonta päihdehoitoon ja sen aikaiseen sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa. Asiakkaat tai heidän läheisensä voivat kysyä neuvoa esimerkiksi silloin, jos katkaisu- tai laitoshoitopaikka jää saamatta tai paikan saaminen kestää kohtuuttoman kauan.

Viime vuonna päihdeasiamieheen otettiin yhteyttä lähes yhtä paljon kuin aiempinakin vuosina.

– Huoli koronan vaikutuksista tuli esiin yhteydenotoissa etenkin pandemian alkuvaiheessa. Esimerkiksi hoitoon pääsyä saattoi joutua odottamaan tavanomaista pidempään, Sillanpää toteaa.

Päihdehuoltolaki velvoittaa kuntia järjestämään päihdepalvelut niitä tarvitseville. Oikeus hoitoon määräytyy avun, tuen ja hoidon tarpeen perusteella. Tarkoitus on, että asiakas saa apua mahdollisimman varhain ja oikeaan aikaan, jotta hän ei pääse putoamaan pois palveluiden piiristä.

Yksi päihdeasiamiestoiminnan tavoitteista on parantaa asiakkaiden asemaa niin, että ongelmatilanteissa asiat selviävät paikan päällä ja käytännöt muuttuvat asiakaslähtöisiksi.

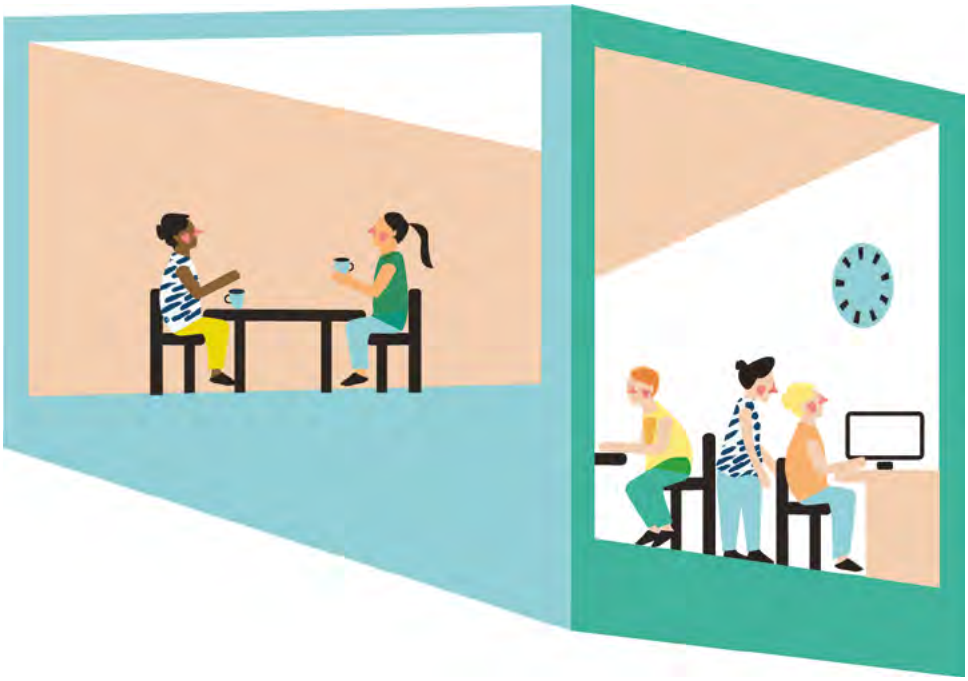

Huugo-ohjelmassa koulutettiin

478

työpaikan vastuuhenkilöä kohtaamaan ja ratkaisemaan työpaikkojen päihdeongelmia.

Toiminnalla tuettiin

67 864

työntekijän työyhteisön hyvinvointia.

Elokolo-kohtaamispaikossa käytiin

27 377

kertaa.

Taitolaji-toiminnassa kohdattiin

336

henkilöä.

Päihdeneuvonnassa vastattiin

8555

puheluun.

Kohderyhmään kuuluvista soittajista

71 %

oli päihteiden riski- ja ongelmakäyttäjiä,

28 %

riski- ja ongelmakäyttäjien läheisiä sekä

1 %

ammattialaisia ja työpaikkojen edustajia.

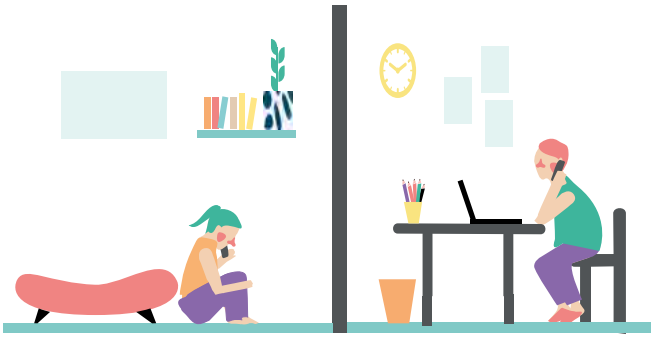

Päihdeasiamiestoiminnassa vastattiin

1052:een

asiakkaan yhteydenottoon.

Toiminnassa tavattiin tai konsultoitiin

262:ta

päihdehuollon työntekijää.

Järjestötoimijoita kohdattiin

95.

Päihdeasiamiestoiminnan koulutuksiin osallistui

299

henkilöä.

Rahapeliyksikkö koulutti

771

ammattilaista rahapelihaittojen ehkäisyyn.

Kyselyihin rahapelaamisen muutoksista korona-aikaan vastasi

1469

kansalaista.

Pelitesti.fi-sivulla rahapelitietämystään testasi

1020

henkilöä.

ALUE- JA JÄRJESTÖTOIMINTA

Ammattilaisia tavoitettiin etänä

EHYT vei Ehkäisevän päihdetyön osaaja -koulutukset koronan vuoksi verkkoon vuonna 2020. Entistä räätälöidymmät koulutukset tavoittivat hyvin kohderyhmänsä.

”Hyvää faktat pöytään -asiaa.” ”Koulutus oli tarpeellinen, asian tiimoilta ei ole meillä ennen ollut koulutuksia.” ”Tätä voisi olla useammin!”

Osallistujien palaute Ehkäisevän päihdetyön osaaja -koulutuksesta oli viime vuonna suurelta osin myönteistä, vaikka koulutustapa muuttuikin. Eri puolilla maata pidetyt tilaisuudet vaihtuivat valtakunnallisiksi etäkoulutuksiksi, jotka herättivät paljon kiinnostusta.

– Suuri osa koulutuksista täyttyi päivässä niin, että päädyimme järjestämään useampia toteutuskertoja. Esimerkiksi maahanmuuttajien ja varhaiskasvatuksen parissa työskentelevien koulutukset kiinnostivat paljon. Teemoista myös nuuska, kannabis ja rahapelaaminen vetivät hyvin, kertoo EHYTin alue- ja järjestötyön osaston päällikkö **Hanna Heikkilä**.

Verkossa koulutuksia oli mahdollista kohdentaa entistä tarkemmin. Esimerkiksi rahapelaamisesta pidettiin oma koulutuksensa sekä urheiluseuroissa että sote-alalla toimiville.

– Kun koulutetaan kasvokkain, yhdellä paikkakunnalla ei välttämättä ole kovin suurta joukkoa saman ammattikunnan edustajia, Heikkilä sanoo.

Kuntien ammattilaisille ei hänen mukaansa ole laajasti saatavilla koulutusta, joka auttaisi viemään ehkäisevää päihdetyötä arjen työhön.

– Kuitenkin laadukkaassa ja lainkin vaatimassa kunnallisessa ehkäisevän päihdetyön kokonaisuudessa työtä tulisi tehdä usean eri ammattialan voimin, ja siksikin koulutusten saavutettavuuden parantuminen on meille suuri onnistuminen.

Tietoa moneen tarpeeseen

Vaasan kaupungin ehkäisevän päihdetyön toiminnanohjaaja **Merja Huttunen-Metsi** kertoo tiedottaneensa EHYTin verkkokoulutuksista eri toimijoille omalla alueellaan. Hän osallistui myös itse useisiin webinaareihin tai katsoi ne jälkikäteen tallenteina.

Huttunen-Metsi piti kaikkia koulutuksia hyödyllisinä, mutta erityismaininnan saa nuuskakoulutus.

– En olisi mistään voinut saada niin perusteellista ja asiantuntevaa tietopakettia kuin niistä alustuksista ja aineistovinkeistä, hän sanoo.

Myös kannabisteema oli hänestä erityisen tarpeellinen. Lisäksi hän antaa kiitosta varhaiskasvatuksen ehkäisevän päihdetyön koulutuksesta.

– Kouluttajat antoivat paljon vinkkejä niin lasten auttamiseksi kuin vanhempienkin tukemiseksi ja ohjaamiseksi. Tämä tehtiin hienovaraisesti ja ammattimaisesti – ihmiseltä ihmiselle. Myös pelit, kirjat ja muu aineisto lasten kanssa työskentelyyn on saanut paljon kiitosta.

Verkko vaatii mukauttamista

Verkkoympäristössä koulutusten kestoa lyhennettiin noin seitsemästä tunnista kahteen tuntiin. Aiemmin koulutuksissa on harjoiteltu menetelmien käyttöä, mutta nyt siitä piti luopua. Hyviä puolia taas ovat olleet ajansäästö ja osallistumisen vaivattomuus.

– Olemme myös kokeilleet koulutuksen jatkojen järjestämistä, järjestämällä melko pian koulutuksen jälkeen verkkotapaamisen, jossa voi esittää kysymyksiä ja keskustella, Heikkilä kertoo.

Huttunen-Metsi toivoo, että tulevaisuudessa järjestö voisi tarjota sekä verkko- että lähikoulutusta ja myös lisätä ruotsinkielistä koulutusta.

– Verkossa koulutuksiin ovat päässeet monet sellaiset henkilöt, joilla ei muuten olisi ollut mahdollisuutta osallistua ajan puutteen tai kustannusten vuoksi. Myös tallenteet ovat olleet hyvä juttu, hän arvioi.

EHYT järjesti 14 Ehkäisevän päihdetyön osaaja -koulutusta vuonna 2020. Koulutuksiin osallistui yhteensä 1 200 ihmistä, mikä on yli 800 henkeä enemmän kuin vuonna 2019.

Nuuskan vastainen työ palkittiin

Nuuskan käyttöön junioriurheilussa puututaan yhteisillä pelisäännöillä Kouvolassa. EHYT tukee urheiluseurojen ehkäisevää päihdetyötä myös muualla Suomessa.

EHYTin aluekoordinaattori **Heli Vaija** yllättyi tammikuun 31. päivä 2020 toden teolla, sillä hänen aloittamansa nuuskattomuuden edistämistyö junioriurheilussa palkittiin näyttävästi Kymenlaakson Urheilugaalassa 500 euron Vuoden Jokeri -palkinnolla.

– Yleensä gaalassa palkitaan menestyneitä urheilijoita. Nyt haluttiin palkita terveydenedistämiseen liittyvä työ, Vaija iloitsee.

Palkinto tuli Menesty nuuskatta -yhteistyöstä, jonka Vaija aloitti vuonna 2019 Kouvolan isoimpien joukkueurheiluseurojen, Kymenlaakson Liikunta ry:n ja Kouvolan kaupungin kanssa.

– Nuuskasta on vain haittaa urheilusuorituksessa. Heli on tuonut aitoa asiantuntemusta päihteiden vaikutuksista ja siitä, miten niistä kannattaa puhua, Kymenlaakson Liikunta ry:n toiminnanjohtaja **Tommi Lehtinen** sanoo.

Menesty nuuskatta -yhteistyössä keskitytään 12—17-vuotiaisiin junioriurheilijoihin.

– Nuuska näkyy urheilussa, ja mietimme yhdessä, voisiko sille tehdä jotain, Vaija sanoo.

Konkreettisia tekoja nuuskan käytön vähentämiseksi on ollut monia. Keväällä 2019 tehtiin seuroille kysely nuuskan käytöstä. Elokuussa 2019 sai ensi-iltansa lyhytvideo, jossa esiintyy kärkiseurojen edustusjoukkueiden urheilijoita ja entinen koripallokapteeni **Ville Kaunisto**, joka työskentelee nykyisin kansanedustajana.

Videon ympärille järjestettiin tiedotustilaisuus, jonka juonsi kouvolalaislähtöinen tubettaja Herbalisti eli **Juuso Karikuusi**.

– Halusimme saada nuuskattomia esikuvia, Vaija sanoo.

Yhteisillä päihdelinjauksilla on vaikutusta

Alkuvuodesta 2020 saatiin valmiiksi kouvolalaisten urheiluseurojen yhteiset päihdelinjaukset junioritoimintaan. Linjauksissa sitoudutaan siihen, että seuratoiminnan aikana ei käytetä päihteitä.

Jos nuori tästä huolimatta käyttää, myy, ostaa tai pitää hallussaan nuuskaa, niin siihen puututaan johdonmukaisesti. Ensimmäisestä kerrasta seuraa keskustelu ja ilmoitus kotiin, seuraavasta kerrasta kaupungin erityisnuorisotyöntekijä antaa nuorelle tukea ja kolmannesta kerrasta seuraa määräaikainen kilpailu- tai pelikielto. Tämän jälkeen seura voi itse päättää mahdollisista seuraamuksista.

– Jos urheilija harrastaa useampia urheilulajeja, on hyvä, että toimintatavat niissä ovat samat, Vaija sanoo.

Jatkossa päihdelinjaukset on tarkoitus laajentaa koko Kymenlaakson alueen seuroihin.

Urheiluseuroissa syksyllä 2020 toteutetun kyselyn mukaan tehty työ ja uudet päihdelinjaukset ovat saaneet aikaan muutosta. Nuuskan käyttöön ja välittämiseen suhtaudutaan joukkueissa nyt tiukemmin kuin edellisen kyselyn aikoihin. Nuuskaan liittyvistä pelisäännöistä tiedetään myös paremmin ja nuuskasta puhuminen on lisääntynyt joukkueissa.

– Nuoret itse toivovat aikuisten puuttuvan nuuskan käyttöön. Alle 18-vuotiaan päihteiden käyttöhän on ihan laissa kielletty, Vaija muistuttaa.

EHYT tuki urheiluseurojen ehkäisevää päihdetyötä myös muualla Suomessa. Yksi esimerkki tästä oli marraskuussa 2020 etänä järjestetty Ehkäisevän päihdetyön osaajakoulutus, jossa tarjottiin taustatietoa ja käytännön työkaluja nuuskattomuuden edistämiseen seuroissa.

Juniorijoukkuekyselyn mukaan nuoret toivovat aikuisten puuttuvan nuuskan käyttöön niin koulussa, harrastuksissa kuin kotonakin. Vain 3 % vastaajista oli sitä mieltä, että nuuskan välittämiseen ja nuorten nuuskan käyttöön ei pidä puuttua.

Pysähdy, kysy, kuuntele ja kannusta

Ystävän tai perheenjäsenen päihteiden käyttö huolettaa, mutta miten ottaa asia puheeksi? Ensihuoli-koulutuksesta läheiset ja vapaaehtoiset saavat keinoja hankalan aiheen käsittelyyn.

Kun huoli läheisestä nousee, moni kokee epävarmuutta siitä, miten tilanteeseen pitäisi puuttua. Ensihuoli-koulutus vastaa tarpeeseen rohkaisemalla ja antamalla keinoja puheeksiottoon.

Aiemmin koulutuksia on pidetty enimmäkseen lähikoulutuksina, mutta viime vuonna ne siirtyivät koronan vuoksi kokonaan verkkoon.

– Tämä ei ole massakoulutusta, vaan pointti on ollut kohtaamisessa ja ryhmän antamassa tuessa. Vaikka ihmisten kohtaaminen ja ilmapiirin aistiminen eivät verkossa toteudu samalla tavoin, koulutukset ovat toimineet melko hyvin sielläkin, kertoo aluekoordinaattori **Harri Jukkala** EHYTistä.

Verkkokoulutuksen etuna on, että mukaan voi tulla mistä päin maata vain. Viime vuonna Ensihuoli-koulutukset vetivätkin tavallista enemmän väkeä. Vuoden aikana pidettiin 15 koulutusta, joista osa kohdennettiin tietyille ryhmille.

– Yksi niistä oli romanilähtöinen koulutus, joka toteutimme romanijärjestöjen kanssa. Lisäksi tarjosimme koulutusta omaishoitajille, opiskelijoille ja mielenterveysomaisille. Myös kannabis oli yhtenä erityisteemana.

Romanilähtöistä koulutusta

Romano Missio ry:ssä palveluohjaajana työskentelevä **Katriina Roth** osallistui romanilähtöisen Ensihuoli-koulutukseen. Hän työskentelee vankilassa olevien ja sieltä vapautuvien romaninaisten parissa, ja etenkin päihdehaitat tulevat hänen työssään usein esiin.

Roth kertoo koulutuksen selkeyttäneen omaa työskentelyä ja antaneen vahvistusta puheeksiottoon. Siitä on hyötyä elämässä muutenkin.

– Koulutus sai ajattelemaan, että asiat voi ottaa puheeksi entistäkin matalammalla kynnyksellä, jo pienenkin huolen herätessä.

Rothin mieleen nousi myös kehitysideoita. Hänestä romanilähtöiseen koulutukseen voisi suunnitella käytännön esimerkkejä, jotka pohjaisivat selkeästi omaan kulttuuriin. Esimerkiksi avoimuudessa on hänen mukaansa eroa romaneiden ja valtaväestön välillä.

– Romaniyhteisössä pystytään avoimemmin ja rohkeammin ottamaan asioita puheeksi, mikä oikeastaan on meillä vahvuutena. Voimme kysyä asioista melko suoraan, ilman että toinen kokee sen tungetteluna.

Neljän portaan malli

Ensihuoli-koulutuksessa on kaksi kouluttajaa, jotka käsittelevät aihetta vuoropuheluna. Vain he käyttävät kameraa ja mikrofonia, mutta osallistujilla on mahdollisuus kysyä ja kommentoida chatissa. Omalla nimellä ei tarvitse olla esillä, mikä voi helpottaa osallistumista. Osallistujilta saatu palaute on Jukkalan mukaan ollut varsin myönteistä.

Huolen esiin tuomista kannattaa harjoitella ja rohkaistua kokeilemaan uusia keinoja. Puheeksiottoon ei ole yhtä oikeaa mallia, mutta tietyt vaiheet on hyvä pitää mielessä.

– Avainsanat ovat pysähdy, kysy, kuuntele ja kannusta. Pysähtyminen ja kysyminen ovat velvollisuutemme. Mitä sinulle kuuluu, on yksinkertainen kysymys, josta asiaa voi lähteä tarkentamaan, Jukkala sanoo.

Kysymisen jälkeen on aidosti kuunneltava, ilman neuvomista, ohjeistamista tai analysointia. Sitten vuorossa ovat tukeminen ja kannustaminen. Eikä myöskään pidä laiminlyödä itseään eli omaa hyvinvointiaan ja jaksamistaan, Jukkala muistuttaa.

– Kun ihmisellä on huoli toisesta ihmisestä, on löydettävä myös tapa pitää huolta itsestä. Tämä on teema, jota korostamme koulutuksessakin.

Ensihuoli-koulutus on maksuton, ja sen sisällöt ovat sovellettavissa myös pelaamisesta syntyneen huolen puheeksi ottamiseen. Vuonna 2020 koulutukseen osallistui 251 henkeä. EHYT järjestää teemakohtaisia Ensihuoli-koulutuksia yhteistyössä eri järjestöjen kanssa.

Ensihuoli-koulutuksissa

251

kansalaista sai valmiuksia huolen puheeksiottoon.

Ehkäisevän päihdetyön osaaja
-koulutuksissa vahvistettiin

1203

ammattilaisen valmiuksia käyttää ehkäisevän päihdetyön menetelmiä työssään.

Aluetoiminnassa tuettiin

35

kuntaa intensiivisesti ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelmien ja rakenteiden luomisessa.

Paikallisen alkoholipolitiikan toimeenpanoa tuettiin

10

PAKKA-työryhmässä.

Osallistuttiin

94

alueellisen ja kunnallisen työryhmän ja verkoston toimintaan.

Verkostotyössä kohdattiin

4772

henkeä.

Jäsenyhdistyksille jaettiin **toimintatukea**

72 050

euroa.

28 jäsenyhdistystä toteutti toimintatuella

262

tapahtumaa ja tilaisuutta, joissa tavoitettiin

12 672

ihmistä.

Tuettiin jäsenyhdistysten toimijoiden taitoja ja valmiuksia järjestää toimintaa korona-aikana

7

etäkoulutuksella, joihin osallistui

130

henkeä.

Lisäksi annettiin **suoraa tukea**

92

jäsenyhdistyksen

222

edustajalle.

Toiminnassa oli mukana

1299

vapaaehtoista ja jäsenjärjestöjen aktiivia.

Sosiaalisessa mediassa kampanjointi tavoitti

263 016

henkeä.

VIESTINTÄ JA JÄRJESTÖVERKOSTO

Rahapelihaitat kuntoon yhteistyöllä

Jotta rahapelihaittoja saadaan vähennettyä, tavoitteen taakse tarvitaan koko yhteiskunta. EHYTin mielestä askeleita on jo otettu oikeaan suuntaan.

Esitys Suomen arpajaislain uudistamisesta on tarkoitus tuoda eduskunnan käsittelyyn kesäkuussa 2021. EHYTin talous- ja hallintojohtaja **Kari Vuorinen** ja rahapelihaittayksikön päällikkö **Riitta Matilainen** pitävät esitettyä lakiuudistusta hyvänä askeleena eteenpäin.

– Oli ilahduttavaa, että lakiin on tulossa asioita, joita EHYT on ajanut jo vuosia, kuten pakollinen tunnistautuminen kaikenlaiseen rahapelaamiseen. On myös saavutettu yhteisymmärrys siitä, että Veikkauksen tulee antaa pelaamisesta kertyvää dataa tutkijoiden käyttöön. Lisäksi mainontaan ja markkinointiin on tulossa lisäsäätelyä, mikä mielestämme on erittäin tarpeen, Matilainen luettelee.

Vuorinen pitää myönteisenä sitä, että lain perustelutekstissä todetaan ensimmäistä kertaa, että pelkkä laki ei ratkaise mitään. Pelihaittojen ehkäisy on koko yhteiskunnan läpäisevää työtä, johon tarvitaan mukaan kaikki: valtio, kunnat, järjestöt, peliyhtiöt.

EHYT antoi lain valmisteluun viime vuonna lausuntonsa, jossa se painotti muun muassa rahapelipoliittisen ohjelman laatimista sekä rahapelaamisen valvonnasta, järjestelmän kehittämisestä ja haittojen ehkäisystä vastaavan toimielimen perustamista. Lisäksi rahapelihaittojen ehkäisyn ja tutkimuksen resurssit tulisi varmistaa ohjaamalla niihin Veikkauksen varoista tietty summa vuosittain.

Selkänojaa keskusteluihin

Viime vuonna EHYT päivitti verkkosivujensa Usein kysytyt kysymykset -osiotaan rahapelaamisen osalta, koska asia herättää mielenkiintoa. Yksi kysymyksistä koskee sitä, onko oikein rahoittaa järjestöjä rahapelituotoilla, joista osa tulee ihmisiltä, joilla on peliriippuvuus.

Tiivistettynä vastaus on: Ei ole oikein, että mitään toimintaa rahoitetaan riippuvaisten kustannuksella. Päättäjät ovat kuitenkin katsoneet paremmaksi, että haittoja aiheuttavien toimintojen tuotot palautetaan yhteiskunnalle esimerkiksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, kuin että ne olisivat yksityisen ja kansainvälisen voitontavoittelun kohteena.

– Kun kantamme on kaikkien luettavissa, se lisää läpinäkyvyyttä. Selkeä linjaus on hyvä työväline myös henkilöstölle, Matilainen sanoo.

Rahapelaaminen on kuuma aihe etenkin Twitterissä, jossa aiheesta viestivät asiantuntijat joutuvat helposti tulilinjalle ja suoranaisen häirinnän ja kiusaamisen kohteeksi. Vuonna 2020 EHYT puuttui asiaan laatimalla henkilöstölleen somestrategian.

– Jouduimme toteamaan työsuojelullisista syistä, ettemme tule hyväksymään enää yhtään epäasiallista käytöstä, häirintää ja kiusaamista, joka kohdistuu työntekijäämme sosiaalisessa mediassa, Vuorinen kertoo.

Yhteistyötä järjestöjen kesken

EHYTin vuoden 2020 toimiin kuului myös vetoomus, joka laadittiin kolmen muun järjestön kanssa siitä, että tappiorajat peleissä säädettäisiin nykyistä matalammiksi. Huolena oli, että koronakriisi lisää kansalaisten rahapelaamisesta aiheutuvaa velkaantumista.

Yhteistyö rahapelihaittoja ehkäisevien toimijoiden kanssa on Matilaisen ja Vuorisen mukaan entistäkin tärkeämpää.

– Edunsaajaverkostoissa on ymmärretty, että rahapelihaittojen ehkäisyyn pitää kiinnittää entistä enemmän huomiota. Viemme yhtenä keskustelukumppanina asiaa eteenpäin: enää ei ole enää muuta tietä kuin että nämä asiat laitetaan kuntoon, Vuorinen summaa.

Suomalaisista noin kolmella prosentilla on rahapeliongelma. Rahapeliongelman vuoksi hoitoon hakeutuneista valtaosa on ilmoittanut ensisijaiseksi peliongelman lähteeksi rahapeliautomaatit joko netissä tai pelipisteillä. Vuonna 2019 nettipeliautomaatit nousivat ensimmäistä kertaa kivijalka-automaatteja yleisemmäksi peliongelman lähteeksi. (Peluurin vuosiraportti 2019)

Visuaalisuus vahvistui verkossa

Kun EHYT uudisti verkkosivustoaan, tavoitteena oli palvella entistä paremmin käyttäjiä ja lisätä näkyvyyttä myös visuaalisin ja tarinallisin keinoin. Tulosten mukaan työssä on onnistuttu hyvin.

Entistä enemmän kävijöitä verkkosivustolle, aiempaa visuaalisempaa viestintää, yhä näkyvämpää vaikuttamista sosiaalisessa mediassa. EHYT asetti vuodelle 2020 viestinnällisiä tavoitteita, jotka se myös saavutti.

Suurin ponnistus oli Ehyt.fi-verkkosivuston uudistus.

– Halusimme parantaa tiedon löytymistä navigaation huolellisen rakentamisen ja hakukoneoptimoinnin avulla. Nykyviestintä on hyvin visuaalista, joten toimme verkkosivuille myös entistä enemmän tietoa kuvina ja videoina, helposti omaksuttavassa muodossa, kertoo **Eriikka Käyhkö**.

Käyhkö toimi puolisentoista vuotta viestintäpäällikkönä tiimissä, johon hänen lisäkseen kuului kaksi viestinnän asiantuntijaa. Lisäksi uudistustyössä oli tiiviisti mukana järjestöjen verkkosivusuunnittelutyön erikoisasiantuntija ja usea kuvakerronnan ammattilainen.

– Vähän jännitti, miten korona-ajan poikkeusolot vaikuttavat projektiin. Organisoiduimme viestintätiimissä niin, että pidimme joka aamu yhteisen etäpalaveriin. Saimme uudistuksen tehtyä aikataulussa ja vielä prikulleen budjetissa. Koko tiimi teki todella ansiokasta työtä.

Koko työyhteisö viestii

Kun uudet verkkosivut aukesivat kesäkuussa, jo heinä-syyskuussa kävijämäärät kasvoivat liki kolmanneksen vuoden takaisesta vastaavasta ajanjaksosta. Loppuvuonna sivusto keräsi jopa 50 prosenttia enemmän kävijöitä kuin edellisvuonna samana aikana.

Verkkosivuston Uutishuoneen juttujen määrä kasvoi ja entistä runsaampi videotarjonta löytyy nyt omasta kategoriastaan. Videoita ja tarinallisia artikkeleita on verkkosivun avaamisen jälkeen julkaistu myös järjestön some-kanavissa ja liitetty ajankohtaisin kampanjoihin ja ulostuloihin.

Tehdyn kyselyn mukaan entistä useampi kävijä on tyytyväinen verkkosivustoon ja sen ulkoasuun.

– Onnistumisten takana on aito yhteistyö, ilman sitä emme olisi onnistuneet, jo uuteen tehtävään siirtynyt Käyhkö toteaa.

Hänestä on arvokasta, että EHYTissä viestintään osallistuu koko työyhteisö. Joka osasto on ottanut vastuulleen oman siivunsa verkkosisällön päivittämisestä hakukoneoptimointia myöten ja saanut siihen koulutuksen.

Trollauksen määrä yllätti

Sosiaalisessa mediassa EHYT tavoitti viime vuonna yli 320 000 ihmistä ja seuraajamäärät kasvoivat yli kolme prosenttia. Varjopuolena on järjestön kohtaama suuri trollauksen eli keskustelun tahallisen häirinnän määrä. Sen volyymi yllätti myös Käyhkön.

– Kun tehdään postaus, vastassa voi olla valtava vastaäänien kuoro, joka yrittää mustamaalata ja vääristää sanomaa. Se on raskasta etenkin asiantuntijoille, jotka joutuvat henkilöinä trollauksen kohteeksi, hän toteaa.

Järjestö laatikin viime vuonna someohjeistuksen henkilöstönsä tueksi. Työntekijöitä kannustetaan käymään keskusteluja hyviin käytöstapoihin ja järjestön arvoihin pohjautuen, mutta epäasiallista käytöstä ei kenenkään tarvitse sietää.

Somestrategia kertoo Käyhkön mielestä omalta osaltaan organisaation fiksuudesta ja nykyaikaisuudesta.

– EHYTissä toimii ajatus yhdessä tekemisestä, minkä kautta päästään jalkauttamaan viestintää. Työ on myös rakenteellisesti organisoitu ja johdettu niin, että työyhteisössä kaikilla olisi hyvä olla.

Ehyt.fin kävijöistä 92 % piti verkkosivuston uudistusta onnistuneena. Vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä sivustolla oli reilut 42 000 kävijää, mikä on suurin kävijämäärä yhden kvartaalin aikana Ehyt.fin historiassa.

Kysy kannabiksesta, se kannattaa!

Ehkäisevän päihdetyön viikko kannusti ottamaan puheeksi kannabiksen käytön ja siihen liittyvät huolet. Kampanja oli hyvä osoitus siitä, kuinka paljon järjestöjen yhteistyöllä voi saada aikaan.

"Tarpeeksi suuri tuska tuo tullessaan halun johonkin muuhun. Mä tajusin, kun katsoin itseäni peilistä, että mä voisin olla jotain ihan muuta. Se elämä ja päihde ajoi mut toimimaan niin, miten mä en haluaisi toimia muita ihmisiä kohtaan."

Ehkäisevän päihdetyön viikon teemana vuonna 2020 oli kannabis. Kampanjaan tuotetussa Puhutaan kannabiksesta -podcastissa kolme nuorta aikuista keskustelee muun muassa siitä, millaisen mielikuvan viihdeteollisuus luo kyseisestä päihteestä ja miten he itse päätyivät lopettamaan sen käytön.

– Podcast oli iso ja onnistunut ponnistus, jollaista ei Ehkäisevän päihdetyön viikolla ollut aiemmin tehty. Siihen saatiin aivan mahtavat haastateltavat EPT-verkoston kautta, kertoo viestinnän asiantuntija **Maaret Väkinen** EHYTistä.

Kampanjan kohderyhmänä olivat nuorten aikuisten parissa työskentelevät ammattilaiset ja heidän kauttaan nuoret aikuiset itse. Viestiä levitettiin etenkin sosiaalisessa mediassa.

Yhteistyöstä suuri hyöty

Ehkäisevän päihdetyön järjestöt osallistuivat aktiivisesti kampanjaviikon valmisteluun. EPT-verkostoon kuuluu 56 järjestöä, joista noin 15 on mukana verkoston viestintätyöryhmässä.

– Kampanja oli hyvä yhteistuottamisen tulos, toteaa viestintäryhmän puheenjohtaja **Anna-Liisa Karhula** Sininauhaliitosta.

Kampanja sai kiitosta selkeistä ydinviesteistä ja niihin liittyvistä materiaaleista. Myös teemavalintaa pidettiin onnistuneena.

– Kysyimme verkostolta etukäteen mielipiteitä ajankohtaisista aiheista. Teemaehdotuksista kannabis sai eniten kannatusta, koska sen käyttö on lisääntynyt ja myös asenteet sitä kohtaan ovat muuttuneet melko lyhyessä ajassa, Väkinen kertoo.

Järjestöt tuottivat kampanjaan artikkeleita, jotka muunkin materiaalin tapaan ovat yhä saatavilla verkossa: www.kysyminenkannattaa.fi.

– Olemme EPT-verkoston viestintätyöryhmässä pyrkineet juuri siihen, että verkoston järjestöt tuottaisivat konkreettista materiaalia kampanjaviikolle. Silloin aineisto myös soveltuu hyvin verkoston jäsenten käyttöön, Karhula sanoo.

Kieltäytyminen on ok

Kampanjan iskulauseet kuuluivat: On ok lähteä tilanteesta, jossa ei viihdy. On ok olla eri mieltä kavereiden kanssa. On ok kieltäytyä jointista. On ok olla huolissaan kaverin pössyttelystä.

Kampanjaa valmisteltiin kahdessa työpajassa, jossa oli mukana myös verkostojärjestöjen kautta tulleita nuoria aikuisia. Heidän avullaan viesti tarkentui kohderyhmää puhuttelevaksi.

– Iso merkitys oli myös sillä, että EHYTin Hadiya-hanke käännätti materiaalia arabian ja somalin kielelle, Väkinen ja Karhula kiittävät.

Kampanjan yhteistyökumppanit ovat tärkeässä asemassa kohderyhmän tavoittamiseksi. Syksyllä 2020 kumppaneina olivat Liikenneturva, Nyyti ry, THL, Aluehallintovirastot ja Metropolia Ammattikorkeakoulu. Esimerkiksi Metropolian kautta kampanja tavoitti niin oppilashuoltoa kuin opiskelijoitakin.

– Tapahtumia ei koronan vuoksi ollut, mutta monipuolisen materiaalin ansiosta kampanjaan saatiin tavallista enemmän tarttumapintaa, Väkinen arvioi.

Tipaton tammikuu 2020

Mihin alkoholia tarvitsen? Miksi ja missä tilanteissa sitä käytän? Tipaton tammikuu -kampanja kannusti vuonna 2020 etsimään uusia tottumuksia alkoholin tilalle.

Kampanjaväki jalkautui tammikuun 2020 aikana Husin toimipisteisiin, joissa kohdattiin hoitohenkilökuntaa, omaisia ja potilaita. Pisteillä koottiin myös ehdotuksia uusiksi tottumuksiksi ja ideoita kertyi yli 80. Viestinnässä nostettiin esiin tipattomia kuukausia ja kansanliikkeen suosiota maailmalla.

Yhteistyökumppaneina olivat Hus, Työeläkeyhtiö ELO, THL, aluehallintovirastot ja brittiläinen Club Soda.

Tärkeää verkostotyötä valtakunnallisesti

EHYTiltä pyydettiin lausuntoja ja kannanottoja useaan lainvalmisteluprosessiin. EHYT on tunnettu ja luotettu toimija, jonka näkemystä arvostetaan ja jonka asiantuntemusta halutaan hyödyntää päätöksenteossa.

Päihdehaittojen ehkäisy on poikkihallinnollinen haaste, joka koskettaa lukuisia eri sidosryhmiä. Valtakunnallisesti EHYTillä on koko henkilöstönsä kautta erilaisia verkostojäsenyyksiä ja edustuksia noin 180. EHYT tarjoaa verkostojen kautta eri sidosryhmille luotettavaa tietoa päihdehaittojen ehkäisyn tueksi. Verkostoissa tapahtuva työ on osaltaan edistänyt sitä, että ehkäisevän työn tärkeys tulee huomioiduksi myös EHYTin oman toiminnan ulkopuolella.

Toimintavuonna EHYTiä pyydettiin mukaan verkostoihin ja asiantuntijaryhmiin sekä hankekumppaniksi. Tärkeimpiä valtakunnallisia verkostoja olivat esimerkiksi kansallinen ehkäisevän päihdetyön ohjausryhmä ja valtioneuvoston nimeämä kansanterveyden neuvottelukunta.

Mielikuvat EHYTistä ovat sidosryhmien parissa erittäin positiiviset: EHYT nähdään aktiiviseksi, luotettavaksi ja asiantuntevaksi yhteistyökumppaniksi. Sidosryhmäkyselyssä järjestöä kuvailtiin eniten sanoilla yhteistyökykyinen, verkostoitunut ja yhteiskunnallinen vaikuttaja.

EHYT mukana kansallisessa strategia- ja ohjelmatyössä

Laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä todetaan, että julkinen valta huolehtii päihteiden ja rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisystä yhteistyössä yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Lain toimeenpanoa ohjaa Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma (2015–2025, THL).

EHYT osallistui aktiivisesti ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman päivittämiseen ja arviointiin sekä toimeenpanosuunnitelman päivittämiseen. Toiminnanjohtaja osallistui kansalliseen ehkäisevän päihdetyön ohjausryhmään.

Vuoden 2019 eduskuntavaalien jälkeen EHYTiltä pyydettiin kirjallista lausuntoa hallitusohjelmaneuvottelijoille, mikä vaikutti osaltaan myös vuoden 2020 toimintaan. EHYTin ajama kirjaus päihdestrategiasta sisällytettiin lopulliseen hallitusohjelmaan. Vuonna 2020 EHYT tapasi päihde- ja riippuvuusstrategian valmisteluun liittyen asiantuntijoita ja virkamiehiä sekä antoi kannanottoja valmistelutyön tueksi.

EHYTin jäsenistö kokoontui

Jäsenistö kokoontui 19.10.2020 yhdistyksen historian kolmanteen edustajakokoukseen. Kokouksessa hyväksyttiin EHYTin uusi strategia ja valittiin uusi valtuusto seuraavalle kolmivuotiskaudelle (2020–2023). Valtuuston puheenjohtajaksi valittiin professori **Pekka Puska** ja varapuheenjohtajaksi Nyyti ry:n toiminnanjohtaja **Minna Savolainen**.

Kansainvälinen yhteistyö vahvistui

Kansainvälinen yhteistyö tukee EHYTin työn pohjautumista tutkittuun tietoon, vahvistaa ennakointia ja tuo uusia näkökulmia toimintaan. Kansainvälisten verkostojen kautta vaihdettiin ajankohtaista tietoa päihdealan trendeistä sekä hyvistä toimintamalleista ja tutkimuksista. Kestävää kehitystä painottavan strategiansa mukaisesti EHYT julkaisi suomenkielisen version Movendi Internationalin raportista Alkoholi ja kestävä kehitys – Näin alkoholi vaikuttaa kestävän kehityksen tavoitteisiin.

EHYT on kansainvälisten sidosryhmien kanssa pitänyt esillä tuotetietojen saamista alkoholijuomiin. Euroopan komission tuoreessa EU:n syöväntorjuntasuunnitelmassa huomioidaan EHYTin tavoitteet. Ohjelmassa alkoholijuomien etiketteihin esitetään pakolliseksi merkinnäksi ainesosaluetteloa ja ravintosisältötietoja vuoden 2022 loppuun mennessä. Lisäksi etiketteihin halutaan varoitusmerkinnät alkoholin terveyttä vaarantavista vaikutuksista vuoden 2023 loppuun mennessä. Toteutuessaan toimenpiteillä on laajoja EU-tason vaikutuksia.

Toimintavuonna EHYTin kansainvälinen yhteistyö vahvistui. Maailman terveysjärjestö WHO:n Euroopan aluekomitea hyväksyi EHYTin WHO:n akkreditoiduksi kumppaniksi. Tärkeimpiä kansainvälisiä verkostoja olivat Nordic Alcohol and Drug Policy Networkin (NordAN) hallitus ja European Alcohol Policy Alliance (Eurocare) hallitus. Muita kansainvälisiä yhteistyökumppaneita olivat Global Alcohol Policy Alliance, Euronet–European Addiction Prevention Network, Stiftelsen Nordiska Sällskapet för Upplysning on Spelberoende ja European Anti-Poverty Network.

Vapaaehtoistoimintaa vahvistetaan

Kansalaistoiminnan vahvistaminen on yksi EHYTin strategisista linjauksista. Vapaaehtoistoiminnalla vahvistetaan yksilö- ja yhteisötasolla ihmisten elämäntaitoja ja mahdollisuuksia tehdä hyvinvointia tukevia valintoja. Vuonna 2020 EHYTissä toteutettiin kuutta vapaaehtoistoiminnan muotoa.

Vuoden 2020 lopussa valmistui selvitys EHYTin vapaaehtoistoiminnasta, joka antoi tilannekuvan järjestön vapaaehtoistoiminnan muodoista ja kehittämismahdollisuuksista. Selvityksessä annettiin suosituksia olemassa olevien ja uusien vapaaehtoistoiminnan muotojen kehittämiseen, joiden avulla vapaaehtoistoimintaa vahvistetaan ja kehitetään tulevina vuosina.

Tavoitteellista arviointia ja seurantaa

EHYTissä tehtiin säännöllistä seurantaa ja arviointia läpi vuoden. Tavoitteiden toteutumista seurattiin neljännesvuosittain osavuosikatsauksissa, joihin koottiin eri toimintojen edistyminen tavoitteiden mukaisesti ja tunnusluvut. Toimintavuoden aikana seurattiin myös erityisesti koronapandemian vaikutuksia toimintaan. Poikkihallinnollinen tukitiimi auttoi koko järjestön arvioinnissa ja seurannassa lukemalla ja kommentoimalla raportteja sekä avustushakemuksia.

Kehittämissalkku on työkalu, jonka avulla kehitetään eri toiminnoille yhteisiä asioita. Saavutettavuus ja esteettömyys oli vuoden 2020 kehittämisen pääkohde. Siihen liittyen valmistuivat ohjeistukset ja järjestettiin aiheeseen liittyviä henkilöstökoulutuksia. Työskentelyyn osallistui ihmisiä EHYTin eri osastoilta.

Varainhankintaa Elokoloille

EHYTin varainhankinta kohdistui päihteettömiin kohtaamispaikkoihin Elokoloihin. SOKin hallintoneuvosto myönsi Elokoloille 3000 euron suuruisen lahjoituksen. Lisäksi sosiaalisessa mediassa avattiin Lahjoita jouluinen ruokakassi -keräys, joka tuotti 2 200 euroa. Keräyssummalla ostettiin elintarvikkeita ja jouluisia ruokakasseja, joita jaettiin Elokolo-kohtaamispaikoissa ennen joulua ja pyhien aikana.

Elokolot saivat myös lahjoituksia. Ilmanpuhdistinyritys Genano lahjoitti Helsingin Kalliossa sijaitsevaan kohtaamispaikkaan ilmanpuhdistimen, joka tuhoaa sisäilman koronavirusta. Lisäksi RMK Pesulapalvelut oy lahjoitti Kallion ja Kontulan Elokoloille kiinteistömatot sekä mattojen pesun.

Koronatilanne esti toteuttamasta suurimman osan suunnitelluista lipaskeräyksistä toritapahtumissa ja kauppakeskuksissa.

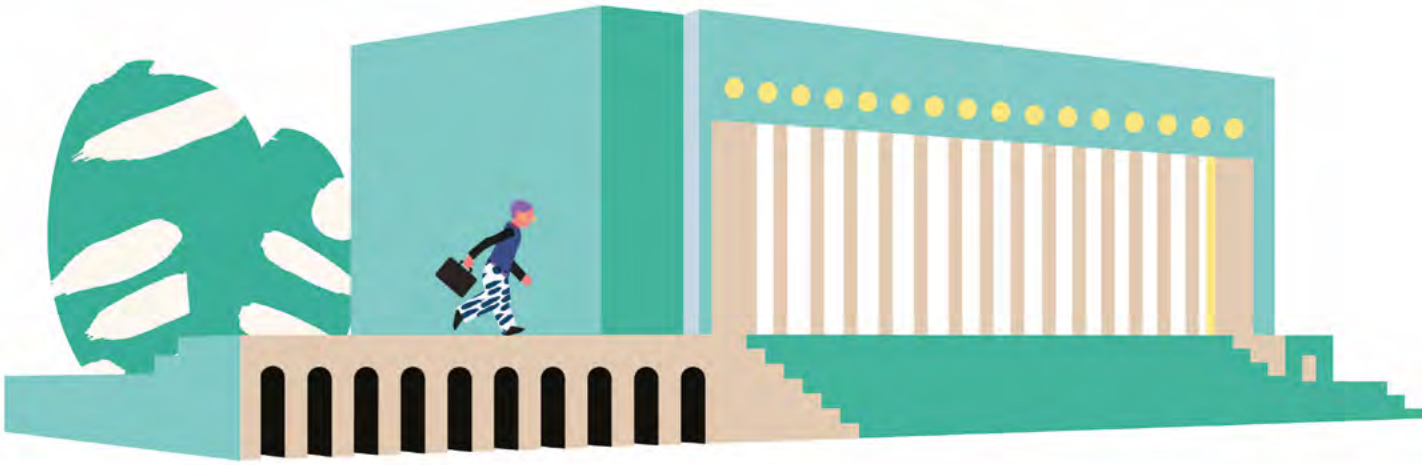

EHYTin viestintä ja vaikuttamistoiminta

Uusituilla Ehyt.fi
-verkkosivuilla vierailtiin

196 516

kertaa.

EHYT **mainittiin** vuonna 2020 yhteensä

343

kertaa kotimaisessa digitaalisessa mediassa.

EHYTiä koskevan **uutisoinnin**
arvioitu **tavoittavuus** oli

n. 6,2

miljoonaa.

Digitaalisen median mainosarvo oli
2 284 000 euroa.

Mainosarvo kuvaa sitä summaa, joka olisi pitänyt maksaa mainontana saman tavoittavuuden aikaansaamiseksi.

EHYTin omissa
sosiaalisen median kanavissa
1124 julkaisulla oli yhteensä
2 050 295
näyttökertaa.

Kaikkien EHYTiä koskevien somepäivitysten yhteenlaskettu tavoittavuus vuonna 2020 oli

n. 11,3

miljoonaa näyttökertaa.

Valtakunnallisesti EHYTillä oli
jäsenyys tai edustus noin

180

eri työ-, ohjaus- ja projektiryhmässä sekä asiantuntijaverkostossa.

Lausuntoja annettiin

11

kappaletta.

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto

Verkosto kasvoi vuoden 2020 aikana

56

järjestöön.

Verkoston **järjestöt tapasivat** toisiaan yhteensä

63:ssa

eri kokouksessa ja osallistujia oli **503**.

Verkosto järjesti

25

koulutusta ja seminaaria, joihin osallistui

905 henkilöä.

Verkoston sivuilla oli yhteensä

61

blogia, verkkoartikkelia ja podcastia.

Verkkosivuja luettiin **52 379** kertaa vuoden aikana.

Sosiaalisessa mediassa tavoitettiin

521 280

henkeä.

HENKILÖSTÖ JA TALOUS

Henkilöstö

EHYT on valtakunnallinen järjestö, jossa suurin osa henkilöstöstä työskentelee Helsingin keskustoimistossa ja noin neljäsosa aluetoimistoissa eri puolella Suomea. Järjestösektorille on rahoituspohjan vuoksi tyypillistä erilaiset projektit ja hankkeet. Usein tämä tarkoittaa määräaikaisia työsuhteita, mutta EHYT on onnistunut rakentamaan organisaationsa siten, että suurin osa työsuhteista on vakituisia.

Vuosi 2020 oli koronaviruspandemian vuoksi hyvin poikkeuksellinen. Maaliskuun alussa EHYTissä laadittiin suositukset etätyöhön sekä työmatkojen ja kokousten järjestämiseen. Tällöin myös arvioitiin, miten pandemia tulee muuttamaan työtä ja sen riskejä. Etätyöaikana korostui työhyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden merkitys. EHYT otti käyttöön digitaaliset etäyhteydet, joiden kautta säännöllinen kohtaaminen niin työkavereiden kuin esihenkilöiden kanssa toteutui.

EHYT on työnantaja, joka ottaa työntekijöiden erilaiset elämäntilanteet huomioon työpaikan käytännöissä. Käytössämme on esimerkiksi joustava ja liukuva työaika, kesätyöaika, mahdollisuus lyhennettyyn työaikaan ja tarvittaessa palkattomaan vapaaseen. Nämä mahdollisuudet helpottivat etätyöhön siirtymistä sekä työn ja perheen yhteensovittamista pandemiatilanteessa.

Henkilöstön kokema työhyvinvointi on EHYTissä erittäin hyvällä tasolla verrattuna muihin terveys- ja sosiaalipalvelujen organisaatioihin (asteikolla 1–5: EHYT 4,06 ja muut 3,78). Vuoden 2020 kesällä toteutettiin työyhteisökysely, jonka tuloksissa korostui erityisesti innostus omaan työhön ja kokemus hyvistä vaikutusmahdollisuuksista sekä työyhteisön hyvä henki ja toimiva esimiestyö.

Henkilöstön lukumäärä vuonna 2020:

77

vakituiset **73 %**

määräaikaiset **27 %**

Talous

Avustukset vuodelle 2020

Vuonna 2020 sosiaali- ja terveysministeriö (STM) päätti myöntää EHYTille STEA-avustuksia yhteensä 5 442 264 euroa, joista 83 000 euroa tuli ns. koronalisäjaossa (5 310 964 v. 2019). STEAn yleisavustusta myönnettiin 1 633 000 euroa (1 623 000), toiminta-avustuksia 3 070 964 euroa (2 938 964) ja hankeavustuksia 738 300 euroa (642 000).

Muita kuin STEA-avustuksia käytettiin vuoden 2020 aikana 750 044 euroa (1 206 626).

Saaduista avustuksista siirrettiin eteenpäin hankekumppaneille 220 477 euroa.

Osastokohtainen tuloslaskelma

Vuonna 2020 taloutta esitellään ensimmäistä kertaa virallisen tuloslaskelman lisäksi osastokohtaisesti.

Yleisavustettuun toimintaan käytettiin 1 543 903 euroa eli noin 26 prosenttia EHYTin koko toiminnasta. Siihen kuuluu neljä (4) osaa eli kustannuspaikkaa, joihin oli myönnetty yksi avustus.

Yleisavustuksella toteutettavaan ehkäisevään päihdetyöhön ja viestintään käytettiin 711 965 euroa, joka oli noin 12 prosenttia EHYTin koko toiminnasta.

Hallintokulut maksetaan keskitetysti yleisavustuksesta, mikä on STEAn ohjeistuksen mukaista. Hallintokulut olivat vuonna 2020 yhteensä 829 437 euroa, joka oli noin 14 prosenttia kaikista EHYTin tuotoista ja kuluista. Hallintokuluihin kuuluvat keskustoimiston vuokra- ja toimitilakulut (411 586 euroa), jotka olivat noin seitsemän prosenttia EHYTin tuotoista ja kuluista.

EHYTin kulurakenne toiminnoittain 2020

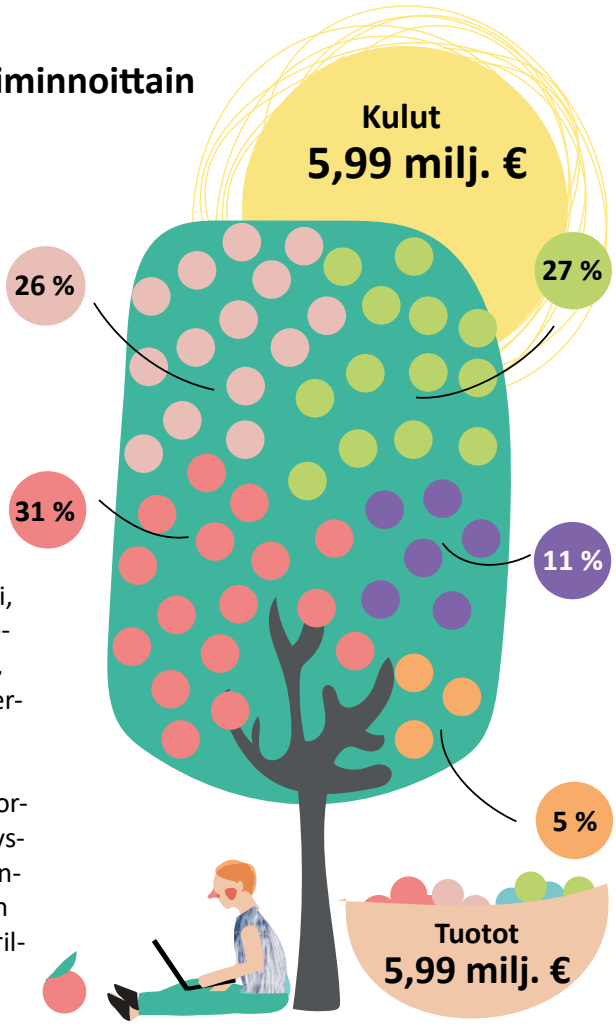

Yleisavustettu toiminta

mm. talous-, henkilöstö-, luottamushallinto, toimitilojen vuokra, ICT-kulut, viestintä, kehittämis- ja arviointitoiminta.

Nuorten parissa tehtävä työ

mm. päihde- ja pelikasvatuksen oppitunnit ja materiaalit peruskouluissa valtakunnallisesti, vanhempainillat, verkkomummola Muruset, Smokefree-toiminta, Buenotalk-toiminta, kouluttajaverkosto.

Hankkeet, kuten KUPLA-hanke korkeakouluille, SELVIS-hanke kehitysvammaisille nuorille, Nikotiinihanke, Spelkunskap -pelikasvatuksen hanke, Kannabisinterventio nuorille kannabiksen käyttäjille.

Aikuisten parissa tehtävä työ

mm. työyhteisöt, Elokolo-kohtaamispaikat, Mielikahvila, valtakunnallinen Päihdeneuvonta, päihdeasiamies, rahapelihaittojen ehkäisy (ARPA), Paikka-auki -toiminta.

Alue-, järjestö- ja vapaaehtoistoiminta

mm. alueellinen työ (aluekoordinaattorit), jäsenyhdistysten tukeminen, kouluttaminen, vapaaehtoistoiminta, kampanjat ja tapahtumat.

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston koordinaatio

Noin 50 sosiaali- ja terveysalan järjestön muodostaman verkoston toiminnan koordinointi.

Hallintoon keskitetään kaikki tietoteknisen ympäristön ja tuen kustannukset, jotka olivat 111 593 euroa eli noin 1,8 prosenttia EHYTin kokonaiskuluista. Keskustoimiston vuokrasopimuksen määräaika päättyy 30.4.2022. EHYTillä on optio jatkaa vuokrasopimusta viidellä vuodella nykyisin ehdoin, jos tästä ilmoitetaan vuokranantajalle 30.11.2021 mennessä.

Aikuiset-osaston toimintaan käytettiin 1 567 770 euroa, joka oli noin 27 prosenttia EHYTin koko toiminnasta. Toiminta käsittää kolmetoista (13) erikokoista osaa eli kustannuspaikkaa, joihin oli myönnetty erilliset avustukset.

Järjestö-, alue- ja vapaaehtoistoimintaan käytettiin 652 497 eli noin 11 prosenttia koko toiminnasta. Toiminta käsittää neljä (4) erikokoista osaa eli kustannuspaikkaa, joihin oli myönnetty erilliset avustukset.

Nuoret-osaston toimintaan käytettiin 1 877 588 euroa eli noin 31 prosenttia koko toiminnasta. Toiminta käsittää kaksitoista (12) erikokoista osaa eli kustannuspaikkaa, joihin oli myönnetty erilliset avustukset.

Ehkäisevän päihdetyön koordinaatioverkoston toiminnan laajuus oli 327 134 euroa eli noin viisi (5) prosenttia koko toiminnasta. Toiminta käsittää kaksi (2) osaa eli kustannuspaikkaa, joihin oli myönnetty yksi avustus.

Koronaloki eli tilannepäiväkirja

PVM	kello	Muutokset, päätökset ja aloitetut + toteutetut toimenpiteet
9.3.2020		Johtoryhmän kokouksessa käsitellään
		tilannetta. Päätös: Ulkomaan ja kotimaan
		Ryhdyttiin varautumaan myös päihde
		päivien peruutukseen.
9.3.2020		Sähköposti koko talolle + Yammerissa
		tiedotus uusista toimintakäytännöistä
10.3.2020		Toiminnanjohtajan sijaisen, luottamus-
		miehen ja työsuojelupäällikön kokous..
10.3.2020		Johtoryhmän tiedotus (mm. tarkennet
		sairasloma käytäntö, työterveys, sairaa
12.3.2020		Laajan johtoryhmän tiedottaminen muu
		neesta tilanteesta sekä esim. muistutus.
12.3.2020	15.30	Päätettiin Päihdeneuvonnan kaikkien vu
		jen tekemisestä etänä, mikäli kotiolot se

Koronapandemia muutti toimintaa

Vuosi 2020 oli Covid-19 viruspandemian vuoksi hyvin poikkeuksellinen. Ensimmäinen tiedote varautumisesta koronavirukseen annettiin maaliskuun alussa ja 9.maaliskuuta tehtiin suositukset etätyöstä, työmatkoista ja kokousten pidosta. Myös koronalokin eli tilannepäiväkirjan pitäminen aloitettiin ja siihen kirjattiin myös kriisijohtamisen toimenpiteet. Samalla arvioitiin, miten pandemia ja virustartunnan välttäminen muuttavat työtä ja siihen liittyviä riskejä.

Jo pandemiatilanteen alkuvaiheessa korostettiin, miten kansalaisjärjestöt voivat toimintaansa uudelleen suuntaamalla selviytyä poikkeustilasta. Myös EHYTin toimintasuunnitelma päivitettiin vastaamaan etätyösuosituksia sekä muita viranomaissuosituksia ja -määräyksiä. Samalla toimintasuunnitelmaan kirjattiin muutokset ja haitat, jotka tilanteesta aiheutuivat.

Maaliskuussa ohjeita annettiin niin esimiehille kuin työntekijöille työn tekemisestä, suunnittelusta, rakenteista, vuorovaikutuksesta ja siitä, kuinka tärkeää on kohdata säännöllisesti työhyvinvoinnin vuoksi. EHYTissä aloitettiin päivittäiset etäkahvitauot ja ulkopuolisten artistien esiintymiset palkkapäivänä kerran kuussa, jotta yhteisöllisyys säilyisi ja työkavereita näkisi säännöllisesti. Lisäksi henkilöstöltä alettiin kerätä tietoja Hyvinvointibarometriin joka viikko. Barometriin voi merkitä, miten työn tekeminen sujuu ja millainen on fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin tila asteikolla 1–5. Koko vuoden keskiarvo on 3,6 jota voidaan pitää tilanteeseen nähden tyydyttävänä.

Luottamushallinnon kannalta muutos oli myös valtavan suuri. Kolmen vuoden välein pidettävä edustajakokous jouduttiin perumaan keväältä 2020. Hallitus ja valtuusto siirtyivät etäkokouksiin. Päätöskokousten pitämiseen sähköisillä välineillä ja kokousajankohdan siirtoon saatiin säädöspohja, mistä säädettiin valtioneuvoston poikkeamisasetuksessa. Pandemian vuoksi EHYTin edustajakokous pidettiin lokakuussa etätapahtumana, vaikka kesällä ehdittiin jo elätellä toiveita kasvokkaisesta tapaamisesta.

EHYTin tietotekninen tuki tulee Mikrovirta oy:ltä. Etätyöskentelyyn siirryttiin käytännössä yhdessä yössä varsin vaivattomasti, mikä korosti sitä, että tietotekniset ratkaisut ovat erinomaisesti toteutettu. Samalla siirryimme hyvin nopeasti pitämään etäkokouksia Teams-ohjelmalla sekä keskitimme siihen tiimien dokumentaatiota.

Taloudellinen tilanne hyvä

Avustusten ja talouden näkökulmasta EHYTin tilanne on hyvä. Asemamme kansalaisjärjestötoimijana on kehittynyt edelleen myönteisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tekemien avustuspäätösten perusteella voidaan arvioida, että EHYTin avustustoiminnallinen asema ja luottamus EHYTiin vahvistuu entisestään. EHYT haki rahankeräysluvan ja kokeili vuoden ajan erilaisia keinoja rahankeräykseen suurelta yleisöltä. Yrityslahjoituksia saatiin ja suurin niistä oli LähiTapiolan tekemä lahjoitus ehkäisevään päihdetyöhön Pirkanmaalla. Rahakeräysluvan toinen vaihe alkaa vuonna 2021.

Maksuvalmius oli koko vuonna hyvä. Olemme pystyneet maksamaan kaikki laskumme ajallaan.

Avustuslainsäädännön vuoksi EHYT ei voi tuottaa valtionavusteisella toiminnallaan ylijäämää, joten järjestö voi kasvattaa omaa pääomaansa vain varainhankinnalla tai liiketoiminnalla. EHYTin nauttima avustuksellinen luottamus on suuri, mutta koska se ei ole palveluntuottaja, se ei pysty tekemään toiminnallaan voittoa tai ylijäämää. Siksi laskennallinen vakavaraisuus on aina tunnuslukujen valossa heikko. Vakavaraisuus ei kuitenkaan tässä yhteydessä heijasta asioiden huonoa hoitoa, vaan huonosti kansalaisjärjestötoimintaan sopivaa indikaattoria.

Pandemian vaikutukset talouteen

Vuoden 2020 toiminnan kokonaistuotot ovat 5 992 700 euroa ja kokonaiskulut 5 990 199 euroa. Tilikauden 1.1–31.12.2012 ylijäämä on 2 500,57 euroa. Toiminta supistui edellisestä vuodesta noin yhdeksän prosenttia. Tämä johtuu lähes täysin koronasta, joka laski toimintakuluja. STEA-avustusten osuus kokonaistuotoista oli noin 84 prosenttia.

EHYTin toiminta perustuu avustuksiin, joten pandemia ei vähentänyt tuottoja, mutta toimintojen sopeuttaminen näkyy kuluissa. Merkittävin muutos edelliseen vuoteen ja suunnitelmaan oli matkakulujen vähentyminen yli 70 prosentilla ja 230 000 eurolla. Erilaisten tilaisuuksien järjestäminen tuli mahdottomaksi tai niitä siirrettiin mahdollisuuksien mukaan webinaareiksi tai etätapahtumiksi. Päihdepäivien peruuntuminen keväällä oli EHYTin ja Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston kannalta valitettavaa.

Henkilöstökulut vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna noin kahdeksan prosenttia, mikä oli jo otettu budjetissa huomioon. Muutokset johtuivat tavanomaisista henkilöstövaihdoksista ja siitä, millä aikataululla uudet hankkeet saatiin käyntiin.

Toiminnan toteutuneet tuotot ja kulut

Toteutuneet tuotot ja kulut (€)	2020	2 019
Toiminnan kokonaistuotot	5 992 700	6 571 541
Toiminnan kokonaiskulut	5 990 199	-6 571 438
Ylijäämä	2 500,57	103,70

Toiminnan toteutuneet kulut

Toteutuneet kulut	2020	2019	Muutos €	Muutos %
Kulut yhteensä	5 990 199	6 571 438	-581 239	-9,3
Henkilöstökulut	3 961 929	4 131 789	-169 860	-4,3
Vapaaehtoiset henkilöstökulut	156 402	169 677	-13 275	-7,8
Ostetut tarvikkeet ja palvelut	113 069	125 518	-12 449	-8,9
Toimitilakulut	536 654	575 255	-38 601	-7,0
It-laite- ja -ohjelmistokulut	290 621	295 824	-5 203	-1,8
Muut kone ja kalustokulut	12 312	22 124	-9 812	-25,2
Matkakulut	95 781	326 128	-230 347	-71,2
Markkinointi ja materiaalit	328 676	384 822	-56 146	-14,9
Hallintopalvelut	31 599	33 394	-1 795	-4,5
Poistot	2 401	3 201	-800	-18,7
Muut hallintokulut	253 428	313 108	-59 680	-22,5
Muut toimintakulut	207 326	190 598	16 728	12,4

EHYTin kulurakenne 2020

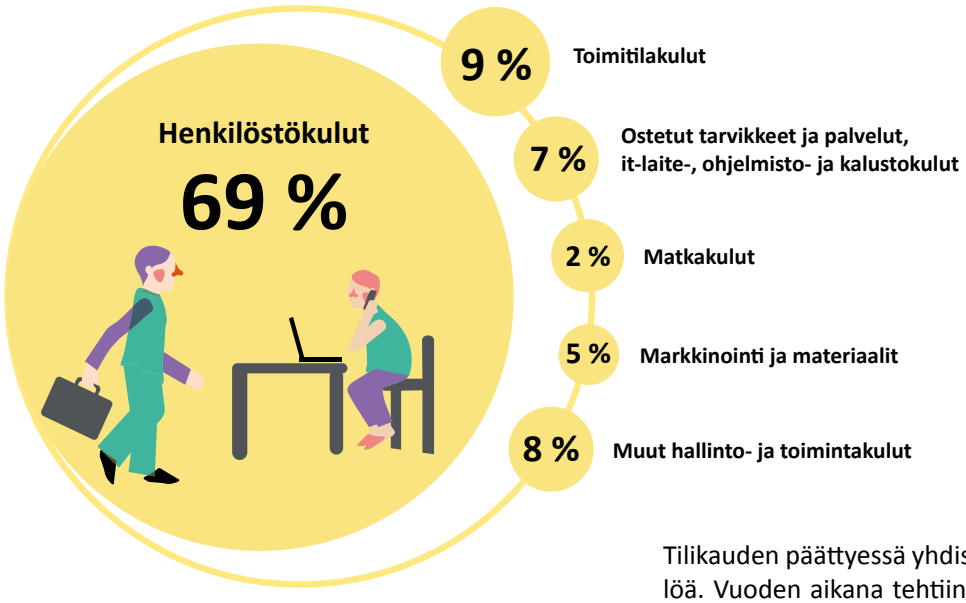

Kuva 1, EHYT toiminnan kulut

Tilikauden päättyessä yhdistyksen palveluksessa oli 77 henkilöä. Vuoden aikana tehtiin keskimäärin 70 henkilötyövuotta ja työllistetyt tekivät 10 henkilötyövuotta. Vuoden aikana maksettiin palkkoja ja palkkioita 3 477 035,10 euroa yhteensä 184 henkilölle. Palkkoja maksettiin 115 työntekijälle, joista työllistettyjä oli 27. Palkkioita maksettiin 69 henkilölle, joista 46 oli kouluttajaverkoston kouluttajaa ja 23 muita henkilöitä.

Henkilöstökulut kattavat 69 % toiminnan kuluista ja toimitilakulut 9 %. Koronan vuoksi matkustamisen osuus on enää 2 % toiminnan kuluista.

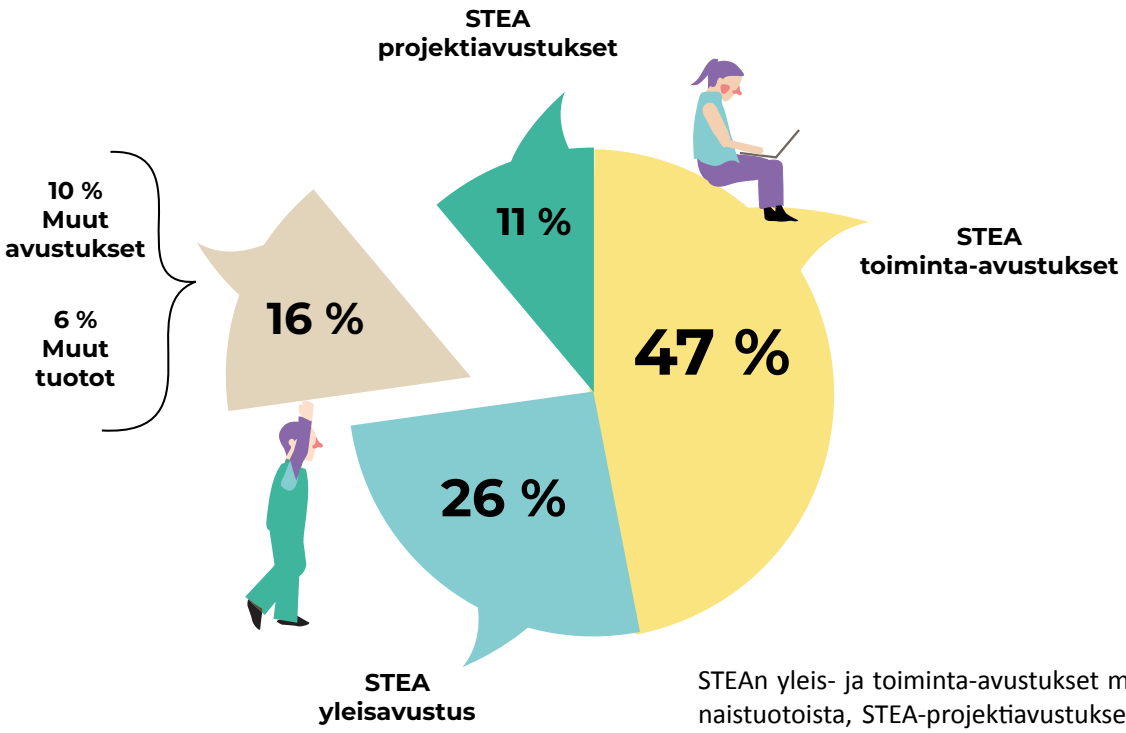

Kuva 2, EHYT toiminnan tuotot

STEAn yleis- ja toiminta-avustukset muodostivat 73 % kokonaistuotoista, STEA-projektiavustukset 11 % ja muut tuotot 6 % kokonaistuotosta. Muiden avustusten osuus on 10 %.

Omakatteista rahastoa käytettiin 4 507,55 euroa vuoden 2020 aikana Nikotiiniprojektin omarahoitusosuuden kattamiseen. Rahaston käytettävissä olevat varat vuoden 2020 lopussa olivat 10 814,15 euroa.

TULOSLASKELMA

	1.1.–31.12.2020	1.1.–31.12.2019
TUOTOT		
Avustukset	4.110.040,80	4.515.778,37
Muut Tuotot	333.853,54	488.057,42
TUOTOT YHTEENSÄ	4.333.894,34	5.003.835,79
KULUT		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-484.893,84	-552.423,25
Henkilöstösivukulut	-3.961.928,94	-4.131.789,99
Henkilöstösivukulut yhteensä	-3.961.928,94	-4.131.789,99
Poistot	-2.401,17	-3.201,56
Muut toimintakulut	-2.025.869,00	-2.436.447,39
KULUT YHTEENSÄ	-5.990199,11	-1.567.603,15
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUJÄÄMÄ	1.546.304,77	-1.567.603,15
Varainhankinta	3.360,00	3.092,68
TUOTTO/KULUJÄÄMÄ	-1.542.944,77	1.564.510,47
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	1.942,50	1.837,50
Muut korko- ja rahoituskulut	42,59	42,24
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-443,35	-289,79
Sijoitus- ja rahoituskulut yhteensä	1.541,74	1.589,95
TUOTTO/KULUJÄÄMÄ	-1.541.403,03	-1.562.920,52
Yleisavustukset		
STEA-avustukset	1.543.903,60	1.563.024,22
Yleisavustukset yhteensä	1.543.903,60	1.563.024,22
Rahasto		-92,05
Rahaston kulut	4.507,55	92,05
Rahaston siirto	-4.507,55	
Rahasto yhteensä	0,00	0,00
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	**2.500,57**	**103,70**

TASE

Vastaavaa	31.12.2020	31.12.2019
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	7.203,51	9.604,68
Muut aineelliset hyödykkeet	104.227,38	104.227,38
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	111.430.89	113.832,06
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	1.00	1.00
Sijoitukset yhteensä	1.00	1.00
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	111.431,89	113,833,06
OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN KATTEENA OLEVAT VARAT		
Terveys ry rahasto	15.321,70	15.321,70
OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN KATTEENA OLEVAT VARAT YHTEENSÄ	15.321,70	15.321,70
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	90.173,99	87.320,57
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	90.173,99	87.320,57
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	29.558,40	36.628,69
Muut saamiset	216.582,50	283.816,82
Siirtosaamiset	140.172,51	55.385,75
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	386.313,41	375.831,26
Rahat ja pankkisaamiset	1.898.068,45	1.426.414,56
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	2.374.555,85	1.889.566,39
Vastaavaa yhteensä	**2.501.309,44**	**2.018.721,15**

LIITTEET

Hallitus

Hallituksen jäsenet

Tainio Hanna, pj.
Muhonen Marjo, vpj.
Eviö-Kärkkäinen Mervi
Helenius Jenni
Jokilampi Jarmo
Komulainen Annu
Koskinen Timo
Kujala Johanna
Saarinen Aija
Seppälä Vesa-Matti
Sundell Pia-Lisa
Viljanen Heidi

Varajäsenet

Pasanen Anneli
Anttonen Minna
Schukoff Jorma
Autere Minna

Nurmela Adéle
Jussila Perttu
Simonen Saana
Sunikka Sanna
Forsström Markku
Neuvonen Mia
Salo Terttu

Valtuusto

Valtuuston jäsenet

Puska Pekka, pj.
Savolainen Minna, vpj.
Carpelan Christa
Heino Sini
Holsti Emma
Honkonen Antti
Huhta Jaana
Hytti Antti
Lahti Eija
Mamia Matti
Nahkuri Janne
Nieminen Sirpa
Paldanius Terhi
Palosaari Anneli
Raitoharju Marja
Rask Tuulikki
Siimes Ilpo
Siimes Ulla
Törmänen Eija
Vastamäki Martti
Viitaniemi Elina
Virtanen Teemu

Varajäsenet

Suomi Minna
Teikko Sami
Ikonen Mari
Haapala Ismo
Niemi Jyri
Puolakka Kari
Pakarinen Seija
Heikkinen Olli
Heistaro Jouko
Repo Liisa
Ali Jama
Hakolampi Anni
Laaksonen Jani
Huusko Matti
Rajala Tiina
Lepistö Eerik
Ylänkö Arja Katriina
Suhonen Anna-Reetta
Aaltonen Kari
Kailasmaa Marko
Saarela Niko
Räsänen Kai

Muut varajäsenet

Korpela Jouni
Katajisto Marjo
Heikkilä Anne
Lindh Harry
Hovi Henna

EHYTin jäsenyhdistykset 2020

Asukasyhdistys Neljäs Avain ry
Aurinkoinen Hymy ry
Barnavårdsförening
E.T.U.- Elämän hallinta, Tuki ja Uudistuminen ry
EHYT ry:n Turun seudun paikallisyhdistys ry
Elä terveesti ry
Eläkeliitto ry
Eläkeläiset ry
Eläkkeensaajien Keskusliitto ry
Elämäntaidon ja Vanhemmuuden tuki ry
Erkki Poikosen säätiö
Espoon maahanmuuttajat Esma ry
Etelä-Karjalan työ- ja asukastupayhdistys Ekta ry
Hang On ry
Hannu ja Kerttu ry
Helsingin Eloset ry
Helsingin Jyry ry
Helsingin Optimistit ry
Helsingin Sosiaalinen Oikeudenmukaisuus ry
Hoivakotilo ry
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Jyväskylän seudun EHYT ry
Jyvässeudun työllistämisyhdistys JST ry
Kajaanin Työvoimayhdistys ry
Kemin Into ry
Keski-Suomen Syöpäyhdistys ry
Kesäkotiyhdistys Kallioniemi ry
Kokkolanseudun EHYT ry
Korkkikiinni ry
Korson Kaiku ry
Kotien Puolesta Keskusliitto ry
Kotkan korttelikotiyhdistys ry
Kotkan Sosialidemokraattinen Työväenyhdistys ry
Koulutetut Kokemusasiantuntijat KoKoa ry
Koulutus Elämään Säätiö
Kouvolan Korttelikotiyhdistys ry
Kouvolan liikenneraittiusjärjestö ry
Kriminaalihuollon tukisäätiö sr
KRIS-Suomen keskusliitto ry
Kumppanuuskeskus Luotsi ry
Kunnon Elämä ry
Kunnon Elämä Turun Aluekeskus ry
Kuopion ruoka-apu ry
Kymenlaakson Elämäntapayhdistys Kelo ry
Kyrön Eloisat ry
Lahden Elokolon Ystävät ry
Lapin Elämäntapayhdistys ry
Lappeenrannan seudun mielenterveysyhdistys ry
Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat ry
Lintulammen Asukasyhdistys ry
Maahanmuuttajien Päihde ja Mielenterveysongelma ry
Mikkelin työttömät ry
Mope ry
Mukkulan toimintakeskuksen kannatusyhdistys ry
Nokian Seudun Elämäntapayhdistys Nokkolo ry
Nuorisokasvatussäätiö
Nuorten Kotkien Keskusliitto
Nuorten Palvelu ry
Nuorten Puolesta ry
Nyyti ry
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
Oulun Seudun EHYT ry
Pirkkalan Elopilkku ry
Pohjanmaan Syöpäyhdistys ry
Porin seudun elämäntapayhdistys ry
Porin seudun työttömät ry
Pormestarinluodon asukasyhdistys ry
Potilas- ja sosiaaliapu ry
Prometheus-leirin tuki ry
Päihdepoliittinen Sosialidemokraattinen Yhdistys ry
Rahtarit ry
Raision Työväen Raittiusyhdistys
Raittiuden Ystävät ry
Raittiusyhdistys Sarastus III
Rautatieläisten Raittiusliitto ry
Rovaniemen Eläkeläiset ry
Rovaniemen Seudun Mielenterveysseura ry
Rovaniemen seudun Terveys ry
Sampolan Asukkaat ry
Soroppi ry
Sosialidemokraattiset Nuoret ry
Spartak Kajaani ry
Stiftelsen Bensow
Suoja-Pirtti ry
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
Suomen Demokratian Pioneerien Liitto ry (PINSKUT)
Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry
Suomen Romanifoorumi ry
Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry
Suomen Vanhempainliitto ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Tampereen Liikenneraittiusyhdistys ry
Tampereen seudun EHYT ry
Tapanilan Työväenyhdistys ry
Terveys ry:n Ilmajoen osasto ry
Terveys ry:n Koski TL paikallisosasto ry
Terveys ry:n Raision alueyhdistys ry
Terveys ry:n Siilinjärven paikallisyhdistys ry
Terveys ry:n Ylistaron paikallisyhdistys ry
Tiurahovin Ystävät ry
Turun Alueen Elämäntapayhdistys ry
Turun seudun TST ry
Työttömien Keskusjärjestö ry
Työväen Retkeilyliitto ry
Uudenmaan Työttömien Yhdistysten Aluejärjestö – UUTTA ry
Vantaan Työnhakijat ry
Vasemmistonuoret ry
Vesaisten Keskusliitto ry
Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liitto ry
Väinön ja Kyllikin seura ry

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry:n jäsenille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry:n (y-tunnus 2433194-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2020. Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia yhdistyksestä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen velvollisuudet

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka se katsoo tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollinen arvioimaan yhdistyksen kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhdistys aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisyyden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhdistyksen sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä yhdistyksen kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhdistys pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus vastaa muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 3. toukokuuta 2021

BDO Oy, tilintarkastusyhteisö

Hannu Riippi

KHT

@EHYTry

ehytry

ehyt.fi